

The image features a yellow combine harvester in a golden field. In the upper left, a man with glasses and a striped shirt is speaking into a microphone at a podium. The background is a bright, hazy sky.

Reinhard
Bonnke:

Aleš Franc
Josef Marván

kombajn žně
poslední doby?

Reinhard Bonnke:
**kombajn žně poslední
doby?**

Aleš Franc a Josef Marván®

---

e-kniha
Biblická Apologetika
Brno

2014

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Obsah

Úvod	5
Životopis	6
Hermann Bonnke.....	6
Luis Graf.....	6
Graf a Bonnkeho rodina	7
Obrácení	8
Křest Duchem svatým.....	8
Povolání a první uzdravení	8
George Jeffreys.....	9
Misie v Africe	10
Založení CfaN.....	11
Rozchod s letniční církví	12
Křest Duchem svatým jako nástroj evangelizace	12
Kárej ďábla.....	13
Na mezinárodním poli	14
Velký stan a počátek nové spolupráce	14
Nové ústředí a nové zmocnění	15
Globální rozměr	16
Současný rozvoj.....	16
Kontroverze.....	18
Full Flame	18
Lazarův fenomén	18
Bonnkeho význam	19
Věřoučná část.....	21
Učení dominia.....	21
Nový druh lidí	23
Víra	25

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Trojice	26
Učení o Duchu svatém.....	27
Úloha Kristova božství	31
Evangelium a evangelizace.....	32
Modlitba	33
Uzdravení.....	34
Učení o církvi	36
Ekumenismus	38
Souhrn věrouky	39
Závěr.....	41
Literatura.....	42

Úvod

Reinhard Bonnke je, alespoň mezi letničními a charismatickými křesťany na území bývalého Československa, uznáván jako špičkový evangelista. Opakovaně navštívil Českou republiku a jeho panoramatické fotografie, kde káže statisícům Afričanů, zdobí pracovnu nejednoho letničního pastora. Bonnke byl opakovaně i vítaným řečníkem na mezinárodních letničních konferencích a časopis *Assemblies of God*, *Enrichment Journal*, chápe jeho organizaci CfaN jako letniční. Image klasického letničního mu otevírá dveře i v zemích třetího světa, které jsou pentekostalismu obvykle otevřené, jako je například Argentina. Zde jeho přítomnost například petrifikovala do té doby málo známého kazatele Claudio Freidzona v očích střední třídy Argentinců.

V mezinárodním slovníku Letničního a charismatického hnutí jsou pak zdůrazněny Bonnkeho kořeny v jednom ze svého času nejkonzervativnějších letničních hnutí v Evropě, Svazu svobodných letničních církví, v jehož čele stál teolog Reinhold Ulonska. A nejen to, Bonnke nabyt vzdělání na biblické škole ve Welsu, která díky svému konzervatismu dokonce nebyla letniční, s čímž měly jeho církevní autority v Německu zpočátku velký problém.

Na první pohled nás ovšem může zaujmout, že Reinhard Bonnke je rozkročen poněkud extenzivněji, než klasický pentekostál. A to směrem k učitelům prosperity. Jeho kampaně sponzoruje Kenneth Copeland Ministry, jejíž představitel popírá, že by Kristova tělesná smrt byla dostatečná pro spásu, vyznává učení, že se Ježíš na kříži a později v pekle proměnil v satanské stvoření a je přesvědčen, že každý křesťan má nezadatelné právo být zdravý, úspěšný a bohatý. Stejně tak ho lze vidět vedle pastorů hnutí prosperity v Africe jako je Ray McCaulley nebo vedle evangelisty prosperity par excellence Bennyho Hinna, na jehož svatebním obřadu po rozvodu obnoveném manželství dokonce držel hlavní řeč. Samotní představitelé hnutí prosperity, resp. u nás lépe známého pod názvem hnutí Víry, pak hledí k Bonnkemu s velkým respektem. Například slovenský časopis *Logos*, který se rovněž hlásí k hnutí Víry, a který jinak přináší i velmi zajímavé a podnětné články, píše o Bonnkem - v souladu s jeho pojetím - jako o „kombajnu poslední žně“.

Tyto skutečnosti vedly některé konzervativní letniční k tomu, že se k osobě Reinharda Bonnkeho staví minimálně rezervovaně, jelikož se sami od učení prosperity distancují. Když se v roce 1994 konala z iniciativy Apoštolské církve konference o hnutí Víry, která měla za cíl oddělit hnutí prosperity od letničního hnutí, byli účastníci přípravných seminářů udiveni, jelikož přednášející švédský letniční doktorand zmínil jeho jméno v souvislosti s hnutím Víry. Pokud by se tehdy prokázalo, že Bonnke zastává učení tohoto hnutí, měla by více než k jeho osobě vstřícná Apoštolská církev podle mne závažný problém. Měl jsem tehdy pocit, že ve chvíli, kdy lektor zpozoroval překvapivou reakci při zmínce jména Reinhard Bonnke, tuto skutečnost ve svých přednáškách již nezmiňoval.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Cílem této práce nebude detailně prozkoumat službu Reinharda Bonnkeho. To by vzhledem k jeho rozsáhlému působení na tak omezeném prostoru ani nebylo možné. Záměrem je, na akcentovaných životopisných úsecích a na typických aspektech jeho učení zjistit, kam je ho teologicky možné zařadit. Jedná se skutečně o letničního evangelistu nebo jej můžeme postavit vedle Kennetha Hagina, Joele Osteena, Joyce Mayers nebo svého času i Ulfa Ekmana?

Jelikož Konference ohně Reinharda Bonnkeho byla v uplynulých třech letech snad nejmasovější církevní akcí jak v Čechách (Brno 2011), tak i na Slovensku (Košice 2013), vidím jako potřebné jeho službu a věrouku z tohoto zorného úhlu popsat.

Životopis

Hermann Bonnke

Reinhard Willi Gottfried Bonnke se narodil 19. dubna 1940 v Královci (dnešní Kaliningrad) do rodiny letničních křesťanů Hermanna a Mety Bonnkeových jako jeden z šesti sourozenců. Reinhardův otec byl důstojníkem Wehrmachtu, který do armády vstoupil ještě před svým obrácením. Zpočátku věřil hitlerovskému Německu, nicméně po porušení paktu Ribbentrop-Molotov ze strany Německa a při poslechu zakázané stanice rozhlasu BBC, si začal uvědomovat rozpor mezi hitlerismem a křesťanstvím. Po válce pak využil možnosti být penzionován, kterou prosadil slavný německý kancléř Konrád Adenauer, a od svých čtyřiceti čtyř let se naplno věnoval kazatelské službě. K tomuto rozhodnutí byl povzbuzen osobní návštěvou Ježíše Krista, který vstoupil dveřmi do místnosti a sdělil mu prostě: „jsem rád, že jdeš“. I přes silný vliv tzv. Berlínské deklarace, která označila letniční hnutí jako dílo ďáblovo a omezila tak jeho rozmach v Německu, svědčil Hermann Bonnke jasně o potřebě křtu v Duchu svatém se znamením glossolálie. Tento silný důraz dodnes prostupuje i misijní teologii Reinharda Bonnkeho.

Luis Graf

Cesta Hermana Bonnkeho k letničnímu hnutí se uskutečnila skrze Ludwiga (Luise) Grafa (1861-1935), reemigranta z USA, evangelisty a spolupracovníka známé kazatelky z hnutí svatosti Marii Woodworth-Etterové (1844-1924).

Maria Woodworth Etterová

Etterová byla neobyčejnou ženou, která již během svého křtu v dětství prožila, že na ní sestoupilo světlo, omdlela a později zaslechla hlas Ježíše, který ji volal do služby. Během svého života pak s Kristem mluvila „tváří v tvář“ či viděla sama sebe, jak se dotýká jeho „zohaveného těla“ na kříži. V Církvi učedníků, kterou navštěvovala, však nemohla jako žena kázat, a proto

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

nalezla podporu mezi kvakery, kde prožila i křest Duchem svatým. Po vstupu do manželství porodila celkem šest dětí, z nichž v mládí pět zemřelo, a po jejich smrti je spatřila v nebeském Jeruzalémě.

Když na počátku století vzniklo letniční hnutí, byla jím zcela nekriticky přijata. Letniční vidí Etterovou jako svojí pionýrku, která sloužila darem uzdravování. Ona sama se však proslavila (snad jako vůbec první v novodobé historii) masovým fenoménem „padání pod mocí Ducha“ a duchovními tranzy a zjeveními, ke kterým docházelo na jejích mnohatisícových mítincích. Kritici Etterovou ovšem nazývali kazatelkou voodoo, neboť se během svých kázání dostávala do mnohahodinových katatonických stavů, kdy stála jako socha s rukama nad hlavou. Známa je rovněž pro své proroctví o zkáze San Francisca v roce 1890, které vedlo k vystěhování asi tisíčky lidí z této oblasti. Mezi konzervativními křesťany ji nepřidala ani její ekumenická orientace, která sahala až k přijetí pozvání ke službě mezi mormony či její pozdější rozvod a opětovný sňatek, i když muže opustila pro jeho cizoložství a on do roka zemřel.

Graf a Bonnkeho rodina

Podle některých svědectví byl kontroverzní osobou i sám Graf. Byl původem Němec, který v roce 1880 odešel do USA, kde uvěřil mezi baptisty a připojil se k hnutí mennonitů a nakonec našel svůj domov mezi prvními letničními, kde udržoval kontakt s Mühlheimským hnutím. Svůj křest Duchem svatým neobdržel nikde jinde, než na slavné letniční misii v Azusa Street. Po svém návratu do Německa v roce 1922 se stal známým evangelistou v Královci. Také o něm se uvádí, že jeho shromáždění byla plna neobvyklých věcí, divů, zázraků a uzdravení. Reinhard Bonnke ve svém životopise uvádí, že Graf jednoho dne zabloudil do vesnice, kde žil jeho dědeček Augustin, který trpěl nějakou velmi bolestivou formou revmatismu. Když Graf uslyšel sténání Bonnkeho dědečka, rozpoznal v něm něco démonického a nabídl mu modlitbu s tím, že bude uzdraven. Po Grafově modlitbě následovalo dramatické a okamžité uzdravení. Bylo to sedmnáct let před narozením vnuka Reinharda a příchodu Grafa do vesnice byl svědkem Bonnkeho otec Hermann.

Grafovu kontroverznost potvrzuje i Whittaker, když uvádí, že stejný muž, který uzdravil Bonnkeho dědečka ze silného revmatismu, vedl později ke spáse a uzdravení z tuberkulózy i jeho syna Hermanna. Jeho zpráva se zdá být v rozporu s Bonnkeho svědectvím, protože uvádí, že Hermann o otcově zázračném uzdravení nevěděl. Nicméně podstatný je jeho následující citát:

„Peníze a ženy již způsobily katastrofu u více evangelistů. Reinhard si vzpomíná na nevyčíslitelnou škodu, kterou utrpělo celé tělo Kristovo, když americký evangelista, jehož službou byl Hermann uzdraven, spáchal morální přestupek.“

Reinhard Bonnke pak dosvědčuje, že ve svém životě služby cítí spjatost s Grafem, který do jejich rodiny přinesl letniční zkušenost, které Graf říkal „druhé letnice“.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Obrácení

Před koncem války, v roce 1944, musel mladý Reinhard, spolu se svojí matkou a pěti sourozenci, uprchnout před postupující Rudou armádou. Přibližně čtyři následující roky s nimi strávil v uprchlickém táboře v Dánsku, odkud se pak mohli vrátit do Německa. Vyslyšené modlitby matky o ochranu rodiny při evakuaci, učinily na Reinharda hluboký dojem a ujistily jej o Boží přízni k věřícím. V Německu se rodina opět shledala s otcem a společně se usadila ve skromných podmínkách v Glückstadtu nedaleko Hamburku. Královec, kde bydleli před válkou a během ní, se stal součástí Ruska. Prožitá chudoba mladého Reinharda naučila, aby měl později srdce a pochopení pro chudé Afričany.

Ve věku devíti let, po jedné drobné krádeži, si jako chlapec uvědomil svoji hříšnost a obrátil se ke Kristu. Své rozhodnutí pak veřejně vyznal na shromáždění, které spolu se svými sourozenci navštěvovali. Otec v té době vedl církev v Krempe, a proto za svým zaměstnáním musel dojíždět osm kilometrů. Zhruba o rok později, na bohoslužbě vedené jistými misionáři, ve svých deseti letech, přijal Reinhard Bonnke ve svém srdci povolání kázat evangelium v Africe. Toto povolání prožil zcela jasně a i přes skepsi svého snad až příliš přísného otce, mu byl po opakovaných dotazech schopen říci do očí: „Tatínku, já vím, že mám skutečné povolání od Boha. Víím to, víím to, prostě to víím“.

Křest Duchem svatým

V roce 1951, tedy ve svých jedenácti letech, prožil Reinhard Bonnke na základě služby finského letničního kazatele Arthura Kukuly zkušenost křtu Duchem svatým. Jeho životopisec, Colin Whittaker uvádí, že sám Bonnke po této zkušenosti toužil, protože viděl proměnu u své matky, která ji prožila stejného roku a svého syna poté mnohem častěji dokázala obejmout. Bonnke sám uvádí, že k přijetí křtu Duchem byl přes protest své matky povzbuzen otcem, který přemýšlel o jeho povolání do Afriky. Reinhard sice souhlasil, že na shromáždění půjde, nicméně hlavním důvodem jeho rozhodnutí bylo to, že v domě, kde Kukula sloužil, byla houpací, na které si rád hrával. Ovšem této své světské touhy v danou chvíli zalitoval, zatoužil po plnosti Ducha a na shromáždění bez vzkládání rukou kohokoliv přijal bouřlivý křest Duchem svatým, který - jak uvádí - se jakoby dotkl každé buňky v jeho těle. Křest Duchem byl manifestován darem jazyků.

Povolání a první uzdravení

Ve čtrnácti letech Bůh vykonal skrze Reinhardovu modlitbu se vzkládáním rukou první uzdravení. Tehdy jako mladý chlapec na Boží pokyn v otcově sboru tajně položil ruce na jistou ženu. Následně jakoby oba dostali zásah „elektrickým proudem“. Podobný fyzický pocit již nikdy neprožil. Brzy poté začal v tomto sboru i kázat. Zde také, ve svých sedmnácti letech,

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

poprvé uviděl před očima mapu Afriky s vyznačeným městem Johannesburg, což mu potvrdilo jeho povolání z dětství být evangelistou v Africe. Tehdy se setkal i s ženou, která měla dříve vidění bílého chlapce, který mezi černochoy lámal chléb a v tomto chlapci nyní rozpoznala právě Bonnkeho.

Následně se, díky osobnímu doporučení, dostal na misijní školu ve Walesu ve Swansea. Ředitel školy, Samuel Rees Howells, působil na Bonnkeho hlubokým dojmem jako muž víry. Učitelé na této škole totiž nebrali stálý plat, ale žili pouze důvěrou Bohu, což mladému Reinhardovi imponovalo a učilo jej to chodit vírou i ve finančních otázkách. Díky neletniční profilaci školy měl ovšem zpočátku problém s uznáním svého vzdělání ve Svazu svobodných letničních církví v Německu.

George Jeffreys

Později, při jedné cestě z vysokoškolských studií v Anglii na prázdniny za rodinou do Německa, ve svých jeden a dvaceti letech, se Bonnke nečekaně v Londýně setkal s evangelistou a zakladatelem letničních církví ve Velké Británii Elim Foursquare Gospel Alliance Georgem Jeffresem (1889-1962). Uvádí k tomu:

„Šel jsem bez jakéhokoliv plánu tam, kam mě nohy nesly, a nějak jsem se dostal jižně od řeky Temže do příjemných ulic Claphamu. Pak jsem na jistém rohu za vysokým dřevěným plotem viděl jméno na domovním štítku – George Jeffreys. Právě jsem četl knihu, kterou tento evangelista napsal, a stěží jsem si dokázal představit, že jsem měl šanci se ocitnout před domem, kde by ten samý evangelista možná mohl být.“

Bonnke považuje toto setkání za Boží inscenaci a implikuje, že jeho zmocnění k dílu evangelisty bylo zřejmě iniciováno právě tímto setkáním. Četl totiž nedávno jeho knihu „Uzdravující paprsky“ a náhle se ocitl před bytem samotného autora. Ale Jeffreys byl v té době zřejmě již opuštěným mužem. Sám uvádí, že když zazvonil na jeho zvonek, ženský hlas mu zprvu rezolutně sdělil, že se s evangelistou nemůže v žádném případě setkat. Jeffreys však mladého studenta pozval dál, a když on Jeffreyse spatřil, měl pocit, že i když mu bylo sedmdesát dva, hleděl na něho jako devadesátiletý muž. Po společném rozhovoru o evangelizaci, který probíhal v duchu jednoty, pak Bonnke popisuje jakousi iniciaci, kterou v bytě prožil:

„Náhle ten velký muž padl na kolena, strhl mě s sebou dolů a začal mi žehnat. Do pokoje vstoupila moc Ducha svatého. Začalo téci pomazání a zdálo se, že jako Áronův olej (Ž 132,2) kanulo přes moji hlavu „na výstřih roucha“, abych to tak vyjádřil.“

Jeffreys byl ve své době známým, mocným evangelistou, jehož kořeny sahaly až do slavného probuzení ve Welsu z počátku minulého století. V době, kdy se setkal s Bonnkem, byl již mimo oblast své služby. V roce 1939 se rozešel s letniční církví Elim a založil marginální církevní uskupení, protože zastával odlišný pohled na eklesiologii a rovněž propagoval teologii anglo-izraelismu, podle které jsou Britové potomky izraelských kmenů, které se navrátily z asyrského zajetí. Představitelé Elim ovšem tuto věrouku důsledně odmítali.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Anglo-izraelismus, zřejmě pro svůj triumfalismus ve spojení se supersessionismem, bývá považován za jeden ze zdrojů antisemitismu. Dr. Prasch, významný letniční apologeta právě z církve Elim, zdůrazňuje, že tato církev se proti svému zakladateli pro jeho neortodoxní učení postavila na odpor a je proto možné, že se možná i proto Joffreys na sklonku života cítil opuštěn. Jen čtyři týdny později po tomto setkání pak zemřel. Bonnke je pak přesvědčen, že od tohoto mocného muže obdržel pomazání podobně jako Elizeus od Elíšy.

Misie v Africe

Po ukončení svých studií sloužil Reinhard Bonnke nejprve několik let se svým otcem a úspěšně kázal na několika evangelizačních kampaních. Poté se odstěhoval do městečka Flemsburgu na hranici s Dánskem, kde pořádal evangelizace, založil sbor a zde se také oženil. Z touhy působit v Africe se novomanželé přihlásili do slavné letniční Velberterovy misie, zaštitěné Svazem svobodných letničních církví v Německu. V této misii se ovšem Bonnke záhy dostal do sporu. Na základě svého zjevení toužil sloužit v Johannesburgu, zatímco misijní organizace jej chtěla vyslat do Zambie, protože v JAR nerozvíjela svojí činnost. „Střílel jsem kolem sebe jako zběsilý“ , uvádí sám Bonnke. Nakonec mu bylo vyhověno pod podmínkou, že do JAR pojede zkušební na rok, a tak manželé na počátku roku 1967 odcestovali do Afriky.

Ačkoli byl Bonnke financován německou misí, měl v Jihoafrické republice sloužit pod dohledem AFM (Apostolic Faith Mission – jedné z nejstarších letničních církví v této oblasti). Ta požadovala, aby se zde podřídil obvyklému misijnímu standardu, což pod vedením místního pastora znamenalo studovat před započtením samotné misie danou zemi a její zvyky. Zpočátku ovšem neobdržel ani povolení kázat a měl být nejprve ordinován jako jeden ze služebníků AFM. To ovšem chápal jako omezování, cítil frustraci a zklamání a byl navíc šokován systémem apartheidu, který byl veden respektovat, což odmítal. AFM totiž implementovala systém apartheidu, kde fungoval až do roku 1994. Teprve od roku 1996 došlo k zakládání rasově smíšených sborů.

Stejně jako v Německu, i zde měl problémy s vedoucími. Whittaker uvádí, že „Reinhard se dostával do téměř nepřetržitého konfliktu se svým „učitelem“, který od něj stále vyžadoval vysvětlení k různým věcem, které Bonnke udělal.“ Problémy podříditi se společnému řádu, jak uvidíme ještě dále, činily zřejmě Bonnkemu potíže již od počátku jeho služby.

Nakonec celou situaci řešil s předsedou AMF, který mu vyšel vstříc a vydal pokyny, aby dostal volné pole působnosti a mohl kázat. Zkušební rok byl vyhodnocen pozitivně a mladému misionáři bylo umožněno začít (i když stále pod vedením AMF) vlastní práci v Lesothu. Pořádal evangelizace v hlavním městě Maseru a založil sbor, který vyrostl na padesát členů. Vytvořil biblický korespondenční kurz, který během následujících let absolvovalo okolo 50 000 lidí, a vydával vlastní misijní časopis. Ten nazval AFM Press, což zřejmě implikovalo, že jde o oficiální orgán AFM. Proto byl požádán, aby název časopisu změnil. K šíření literatury používal

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

kolportérů na jízdních kolech. Pod patronátem AFM založil i biblickou školu a získal první evangelizační stan.

Založení CfaN

Jedné noci měl Bonnke sen, který mu dal podnět k zásadní změně v jeho službě. Viděl mapu Afriky, a když si ji prohlížel, pozoroval, že je obmývána krví. Duch svatý mu ukázal, že je to krev Ježíše Krista, a pošeptal mu: „Afrika bude spasena!“ Od té noci se mu stejný sen zdál mnohokrát. Pro tento svůj klíčový prožitek byl kritizován, protože někteří tvrdili, že Kristova krev obmývá lidi, nikoliv kontinenty. Ovšem možná právě pro tuto ideu je dobře přijímán mezi učiteli NAR, kteří vidí jako svůj úkol vyučovat celé národy, které mají uvést do poddanosti Kristu.

V roce 1972 pak přichází se svojí stěžejní evangelizační strategií, a to „tažení od Kapského města až po Káhiru“. Zanedlouho pak poprvé přichází i s názvem Christ For All Nations, podle kterého pojmenoval i svůj časopis, neboť mu tento název „do srdce vložil Duch svatý“. Při modlitbě pak obdržel ujištění, že již nikdy nebude mít nedostatek financí. Název organizace, který byl Bonnkemu zjeven, je velice podobný názvu organizace Christ for The Nations z roku 1967, kterou založil americký letniční evangelista Gordon Lindsay. Původně se jednalo o organizaci proslavenou časopisem Voice of Healing, který od konce čtyřicátých let spojoval tzv. uzdravující evangelisty, jejichž služba vznikla okolo Williama Branhama. Organizace byla takto přejmenována v době, kdy mnoho evangelistů upadlo do morálního selhání, dva roky po Branhamově smrtelné autonehodě.

V roce 1973 pozval Bonnke do Masery známého reformovaného evangelistu a shromáždil k tomu množství lidí. Evangelista však, na příkaz Ducha svatého, náhle odjel. Služba proto byla ponechána na něm samotném, a on v tu chvíli prožil tak intenzivní zmocnění, že jeho překladatel padl k zemi. Když čekal, až se jeho překladatel vzpamatuje, Bůh mu sdělil, že bude kázat se stejnou mocí, jako kdyby kázal sám Bůh. Měl doslova říci:

„Mé slovo ve tvých ústech je tak silné, jako mé slovo v mých ústech“.

To zapůsobilo na jeho víru jako oheň, a proto v autoritě prohlásil, že slepí prohlédnou, načež byla ze slepoty uzdravena čtyři roky osleplá žena, a malý chlapec byl uzdraven z obry. Po těchto zkušenostech se Bůh Bonnkeho zeptal, zda chce milion dolarů. Ten to však odmítl slovy:

„Ne Pane, nedávej mi milion dolarů. Spíše mi dej, Pane, milion lidí, kteří budou získáni pro Krista.“ Poté Bůh Bonnkemu, jak často činíval, pošeptal: „vyprázdníme peklo a zalidníme nebe“.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Rozchod s letniční církví

Plány rozšířit službu na celý kontinent, které byly logickým důsledkem aktualizovaných zjevení, však narazily na odpor německé misie. Jedním z argumentů měla být obava z finančních následků takového rozšíření sféry. Nepomohla ani osobní návštěva ředitele misijního výboru Geotfrieda Starra. Bonnke nakonec dostal písemně rozhodnutí o tom, že službu tímto způsobem rozšířit nemůže. Když tuto situaci předložil Bohu, ten byl nekompromisní a pohrozil Bonnkemu, že se ho zřekne, pokud nebude poslušný danému zjevení:

„Jestli se zřekneš mého povolání, budu si muset najít někoho jiného – a já se zřeknu tebe.“

Na základě toho se Bonnke rozhodl rozvázat svůj vztah s německou misí i AMF a jeho dobrý přítel, F. P. Möller, ředitel výboru AMF, to považoval za nešťastný vývoj situace. Podivil se, že jej Bonnke ani před tímto rozhodnutím nekontaktoval. Möller si pak dokonce na náklady AFM vyžádal osobní návštěvu Reinholda Ulonsky, vedoucího Svazu svobodných letničních církví, která však nic nezvrátila. Jak uvádí Whittaker:

„Reverend Ulonska... objasnil, že německé vedení nehodlá s Reinhardem zacházet jinak, než s ostatními misionáři.“

Tímto definitivně skončilo i pnutí mezi letniční církví a Bonnkem, který se zde nemohl podřídit systému. Ten poté, při rozchodu z církví, toužil odejít s požehnáním, čehož se mu dostalo. Na jeho žádost obdržel i písemně vyjádřené ujištění, že mu bylo navrženo zařídit se podle vlastního uvážení.

S cílem rozšířit práci se v roce 1974 i s rodinou přestěhoval z Lesotha do Witfieldu, nedaleko Johannesburgu. Tento první krok za novou vizí přivedl Bonnkeho do stavu tělesné i duchovní vyčerpanosti a bezradnosti, kdy měl celé čtyři týdny dojem, jako by k němu Bůh vůbec nemluvil. Po úporné bolesti žaludku mu pak byly diagnostikovány žaludeční vředy.

Křest Duchem svatým jako nástroj evangelizace

Osobní krize, způsobena rozchodem s letničními, byla ukončena noční výzvou, aby Bonnke letěl do Gabarone v Botswaně. Ráno, zřejmě bez lékařského vyšetření, shledal, že jeho žaludek je uzdraven. Když v Gabarone procházel kolem národního sportovního stadionu pro deset tisíc lidí, prožil vnuknutí, že si má stadion pronajmout k evangelizaci. Na jejím počátku přišlo pouze sto lidí, ale na shromážděních začali být lidé uzdravováni:

„stovka lidí začala dělat hluk, jako by vyrobila tisícovka, a pak najednou lidé začali padat na podlahu“.

Zpráva o tom se rozšířila a stadion byl brzy zaplněn. Krom hluku a padání, které si Bonnke vyložil v souvislosti se znamením a zázraky jako znamení Boží přítomnosti, se zde začaly zřejmě

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

vyskytovat i neobvyklé projevy, které jej znepokojily. Následně je ovšem shledal jako autentickou Boží činnost.

Na znamení obrácení se nechalo ve vodě pokřtít pět set lidí. Ke konci kampaně prožil Bonnke vnuknutí, že se má přímo na stadionu modlit, aby lidé „byli pokřtěni Duchem svatým a mocí.“ Nejprve se zdráhal, jelikož takováto praxe nebyla mezi letničními v Německu prováděna při evangelizacích, ale nakonec uposlechl. Požádal proto člena týmu o výklad křtu v Duchu svatém, ale nebyl spokojen, protože ten nezmínil mluvení jazyky. Tehdy se proto rozhodl, že to lidem vysvětlí sám, ale Bůh mu v tom zabránil. Na prostou výzvu, kdo chce být pokřtěn Duchem svatým, pak přišlo dopředu tisíc lidí. Jak uvádí Bonnkeho životopisec:

„Reinhard je vedl v prosté modlitbě, a jakmile zvedli ruce v prosbě, bylo to, jako by na ně udeřilo tornádo. Během několika vteřin byli na podlaze a začali hovořit v jazycích. Mnozí také prorokovali.“

Zkušenost křtu Duchem svatým v rámci evangelizace si Reinhard Bonnke vyložil jako zjevení modelu své budoucí služby. Byl pozitivně přesvědčen, že klíčem k evangelizaci světa je hromadné vylití Ducha svatého. Také začal kriticky nahlížet na svoji dosavadní snahu pochopit věci dřív, než uposlechne, což bylo většinou spíše překážkou, než pomocí v této sféře Ducha. Uvědomil si, že se potřebuje plně otevřít Pánu a dovolit mu, aby jej zbavil všeho, co uhašuje práci Ducha svatého.

Kárej d'ábla

Ve službě Reinharda Bonnkeho se dále projevilo učení, které obvykle u klasických letničních nenalezneme. Jedná se o přímou, slovní konfrontaci d'ábla. Stalo se tak, když vzrůstající úspěch jeho služby vedl ke stále větší návštěvnosti evangelizačních shromáždění. Stan pro 800 lidí, který Bonnke vlastnil, již nestačil stávajícím potřebám. Ten proto přijal od Boha zaslíbení, že bude mít stan pro 10 000 lidí. Jelikož neměl dost finančních prostředků, rozhodl se ve víře plánovat „jako milionář“. Cena takového stanu ovšem vyrazila dech i jemu, ale peníze začaly přicházet prostřednictvím zřejmě již tehdy velmi dobře zorganizované sítě modlitebních partnerů, kterým byl projekt představen. Tehdy se Bonnkemu dostává i dalšího božského ujištění:

„Doba, kdy se sklízelo srpem, je už minulostí, nyní je čas pro sklizeň kombajnem.“

Toto zlomové zjevení mimo jiné dodnes vede k tomu, že je Reinhard Bonnke nahlížen jako kombajn žně poslední doby. Nicméně toto zjevení narazilo i na kritiku konzervativních křesťanů, kteří tvrdili, že zjevení kombajnu neodpovídá Biblii.

V roce 1978 byl dokončen zaslíbený „žlutý stan“ pro 10 000 lidí a už jeho samotné postavení bylo v Africe „vynikající reklamou“. Jen konvoj „vyvolával obrovský zájem“. Nicméně na jednom z prvních evangelizačních tažení se přihnal bouřlivý víchř a plachta stanu byla vážně poškozena. Po opravě se přihnala další bouře, která vypadala, že stan zničí. Duch svatý v té chvíli k Bonnkemu promluvil: „Kárejte d'ábla.“ Ten proto zvolal:

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

„Dáble, jestli zničíš tento stan, budu doufat, že nám Bůh pomůže postavit třikrát větší.“

Svědci tvrdí, že přímo před jejich očima se bouřkové mraky rozdělily a propluly, aniž by stanů jakkoli ublížily. Později si ale Bonnke uvědomil, že udělal chybu, protože jeho slova mohla být pochopena jako smlouva. Dodal proto:

„Dáble, nehodlám s tebou uzavírat žádné dohody. Veliký stan postavíme tak jako tak.“

Tak se zrodila vize stanů, který měl zaujmout zraky celého světa. Stan se pak stal i symbolem střetu mezi okultismem a křesťanstvím a kdosi dokonce spatřil běhat démony kolem stanů, kteří nemohli projít dovnitř skrze ohnivou hradbu. Jakoby se stan sám stal neprostupným démonické moci. Později se ovšem ukázalo, že kapacita stanů byla poddimenzována a stan nedokázal pojmout Bohem zaslíbený počet lidí.

Na mezinárodním poli

Úspěšnost afrických kampaní způsobila, že se z Reinharda Bonnkeho stává respektovaný letniční služebník. Slogan „Afrika bude spasena“ se mu jevil stále reálnější. Po výzvě k přijetí Ducha pro tisícové africké zástupy mnozí padají k zemi a mluví jazyky. Posléze se úspěšný evangelista setkává s prezidenty některých afrických zemí, vykonává návštěvu u známého učitele Yonggi Cho v Soulu a rovněž káže na 13. Světové letniční konferenci v Nairobi. Bonnke dokonce prosil o modlitbu známého služebníka Probuzení uzdravování T. L. Osborna. Ten to však odmítl s tím, že je to Bonnke, kdo by se měl za Osborna modlit.

V té době pořádá kampaně v Austrálii, na Novém Zélandu a ve Finsku. Další kampaně v Africe prokázaly, že je třeba většího evangelizačního stanů.

Velký stan a počátek nové spolupráce

V roce 1984 byl veliký stan pro 34 000 lidí dokončen a zasvěcen pro evangelizační kampaně. Také tento stan byl realizací plánu, který Bonnke obdržel od Ducha svatého. Jeho spolupracovníci tvrdí, že stavba nového stanů byla výsledkem jeho teologie, spočívající v tom, že „to, co vidíte, to také dostanete“. Svému spolupracovníkovi Bonnke ohledně stavby stanů sdělil:

„Minulou noc ke mně Bůh mluvil ohledně našich plánů. Sen mi to vyjasnil a uděláme to tak a tak.“

Ihned na druhé kampani však byla plachta nového stanů zničena bouří. Náklady na opravu byly vyčísleny na 800 000 dolarů. Částku k opravě daroval Bonnkemu známý učitel hnutí Víry Kenneth Copeland. Došlo k tomu v Americe, kterou Bonnke navštívil se svým přítelem, rovněž pastorem hnutí Víry, Ray McCauleyem, který je absolventem školy Rhema Kennetha Hagina v

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

USA z let 1978-1979. Odbočku této školy McCauley založil i v Johannesburgu. Tak začala finanční podpora Bonnkeho evangelizací ze strany Kenneth Copeland Ministries, o které Bonnke řekl, že je po mnoho let hlavním zdrojem zajištění jeho služby.

Nové ústředí a nové zmocnění

Opuštění JAR

Politicky neklidné poměry v JAR vedly Bonnkeho k úvahám přemístit centrum své organizace. Utvrdil jej v tom i hlas Ducha svatého, který mu řekl:

„Musíš opustit Jihoafrickou republiku, protože Afrika bude spasena.“

Opět v Německu

Na základě dalšího proroctví se pak přestěhoval do Německa a organizace za milion liber zakoupila kancelářský komplex ve Frankfurtu. Záhy se projevila jak finanční, tak cestovní výhoda nově zřízeného centra. Následně Bonnke přijal podnět, který jej vedl k rozšíření pole působnosti z oblasti evangelizace i do oblasti vyučování evangelistů prostřednictvím tzv. „ohnivých konferencí“.

Ohnivá konference resp. Konference ohně

V pozadí byl pokyn, který dal Duch svatý Bonnkemu, aby prostřednictvím konference znásobil svoji službu, zapálil evangelisty a inspiroval je vírou k naplnění Ježíšova Velikého poslání. Konference měla být zároveň doplněna evangelizací, která daný koncept „ohnivé evangelizace“ ukazuje v praxi.

Konference v Harare

První z řady konferencí se konala v roce 1986 v Harare pod novou plachtou velikého stanu. Někteří služebníci, kteří se konference zúčastnili, svědčili o novém zmocnění. Jeden evangelista prohlásil, že po jeho službě, která následovala po návratu z konference „lidé začali plakat a padat na podlahu“. Sám Bonnke byl na konferenci prorocky prohlášen za v současné době duchovně nejmocnějšího muže na zemi. Stalo se tak, když evangelista David Newbury na něho vložil ruce a prorokoval:

„ ... a mé pomazání je dnes nad tímto mužem v míře, která nespočinula na nikom jiném z jeho generace. A z vašeho středu si dnes povolávám služebníky, kteří budou mít pomazání tisíce, který povstane, a on bude roven jednomu tisíci mužů s požehnáním, které dám jemu.“

Dokonce Bůh v daném proroctví zaslíbil, že již Bonnkeho nebude dále omezovat:

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

„Pán ti, Reinharde Bonnke, dává poznat, že tě již více nebude omezovat. Od tohoto dne ti Pán dává klíče od dveří, Pán ti dává víno, Pán ti dává olej, Pán ti dává hojnou zásobu pro žeň. Žeň přišla!“

Na hararské ohnivé konferenci zaznělo i následující stěžejní proroctví, že:

„Boží služebník bude stát před králi a vladaři“ a že „celé národy budou spaseny“.

Globální rozměr

Výroba velikého stanu, přesun do Evropy a „ohnivá konference“ změnily dimenze Bonnkeho služby. Od této chvíle začal stále více přemýšlet v globálních pojmech. Pořádal jednu evangelizační kampaň ročně mimo Afriku a pořádal nadále „ohnivé“ konference. Z nich vzešel plán na šíření poselství prostřednictvím literatury. Tak vznikla kniha „Evangelizace ohněm“, která v kostce shrnuje Bonnkeho učení a má inspirovat k evangelizaci světa.

Po přestěhování ústředí do Frankfurtu byla ustanovena následující strategie:

„Za první: Afrika bude spasena. ... Za druhé: Probuzení v Evropě. ... Za třetí: Evangelizační kampaně po celém světě.“

Bonnkeho životopisec uvádí, že významný berlínský učitel hnutí Víry Wolfhard Margies vysekl Bonnkemu brilantní poklonu v souvislosti s konferencí ohně Euro-Fire:

„Dr. Wolfhard Margies, uznávaný pastor z Berlína, řekl: „Dnes hovoříme o naší službě jako o té, která byla před ‘Euro-Fire 87’. Od té doby je zřejmý významný rozdíl v práci Ducha svatého.“

Z konference ohně z roku 1987 pochází i následující Bonnkeho proroctví:

„Probuzení, které zasahuje Evropu, bude obnova znamení a zázraků. Uvidíme na míle daleko čekající sanitky, přivážející beznadějně nemocné lidi, jak se vracejí prázdné. Ve jménu Ježíše! Hallelujah!“

Současný rozvoj

Afrika

V roce 1988 evangelizační kampaně nabyly takových rozměrů, že i veliký stan byl již malý. Proto byl věnován evangelistovi Petru Pretoriovovi pro práci v Mosambiku a kampaně dále pořádal pod širým nebem. Rok 1992 byl natolik úspěšný, že během něj Bonnke kázal asi osmi milionům lidí jen v Africe a kolem dvou milionů mělo reagovat na výzvu k přijetí spasení a byl s nimi navázán další kontakt.

Whittaker uvádí, že nezávislé odhady naznačují, že během následujícího desetiletí se Afrika stane více než z padesáti procent křesťanským kontinentem. Motto Ducha svatého, které Bonnke slyšel během své služby: „Afrika bude spasena.“, bylo třeba pozměnit.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Proto začal vyhlašovat:

„Teď už neříkám „Afrika bude spasena“, říkám „Afrika je spasena.“

Evropa

K realizaci druhého bodu strategie – totiž probuzení v Evropě - přistoupil Bonnke jiným způsobem. Rozhodl se evangelizovat prostřednictvím literatury a zároveň vyučovat obrácené věřící k evangelizaci prostřednictvím knihy „Evangelizace ohněm“ a „ohnivých konferencí“. Na velikonoce roku 1994 rozeslal ve spolupráci s místními sbory do každé domácnosti v Anglii evangelizační brožuru „Od mínusu k plusu“. Akce však nenaplnila očekávání. Přesto v tomto způsobu evangelizace pokračoval. V roce 1995 rozeslal evangelizační brožury do domácností v Německu, Rakousku, Švýcarsku a Lichtenštejnsku (německy hovořící země), v roce 1996 v Hongkongu, v roce 1997 ve skandinávských zemích a v roce 1999 ve Spojených státech a Kanadě. Později následovaly i další země.

Asie

Další evangelizační kampaně mimo Africký kontinent mířily především do oblasti Asie. Největší odezvu měřeno velikostí shromážděných davů přinesly evangelizace v Indii. Zde byl dokonce v roce 1999 na jednom ze shromáždění přítomen nejvyšší indický duchovní v Bangalore. Ten pak směrem k Bonnkemu prohlásil:

„Přeji si, aby se reverend Bonnke modlil za uzdravení všech nemocných a za vyřešení jejich problémů a těžkostí. Za dvaapadesát milionů obyvatel mé země zvu Reinharda Bonnkeho, aby se do Bangalore každý rok vracel.“

Návrat do Afriky

Další rozvoj služby v Africe, kam se po politickém uvolnění v roce 1999 Bonnke znovu zaměřil, byl opravdu explozivní. Jak uvádí informace z CfaN:

„ Na... první kampani v Benin City navštívilo shromáždění půl milionu lidí za jeden večer a během šesti dnů 2 miliony. Následovaly další 3 kampaně. Jen v těchto čtyřech kampaních se rozhodly pro Ježíše 4 miliony lidí. Na konci dubna 2000 kázal evangelista 210 000 lidem v Chartúmu, hlavním městě muslimského Súdánu. Během šestidenní kampaně se k Ježíši Kristu obrátilo více než 130 000 lidí, převážně muslimů. Následovaly dvě další akce v Etiopii, přičemž neustávaly přípravy na hlavní kampaň v Lagosu v Nigérii, v osmém největším městě světa.“

Na shromáždění v Lagosu, které se konalo 12. listopadu 2000, přišlo 1,6 milionů lidí. Jen v letech 2000 až 2009 se konalo 67 kampaní, které proběhly převážně v Nigerijských městech a městečkách, a které navštívilo 78 milionů lidí. 52 milionů z nich se dle informací CfaN rozhodlo pro Ježíše Krista.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Kontroverze

Nicméně, jak upozorňuje dokument televize HBO, živelná atmosféra na shromážděních způsobila, že již první večer jedné z evangelizačních kampaní (Nigérie, Benin, 2002) bylo 15 lidí ušlapáno. Bonnke tehdy prohlásil, že pokud by jej dokázalo něco zastavit, pak něco jako takováto katastrofa. Jak dokumentuje ProveAllThings, podobné katastrofy ovšem nejsou na Bonnkeho shromážděních vždy jen výjimkou. Například v Lagosu zemřelo 16 lidí, což není kompletní výčet katastrof.

Full Flame

Bonnke je přesvědčen, že mu Duch svatý sdělil, že si přeje, aby konference ohně probíhaly „v každíčkém sboru na světě“. Na jeho dotaz mu pak řekl, že tak má učinit „prostřednictvím filmu“. Tak vznikla profesionálně vyrobená osmidílná filmová série Full Flame, která slouží „k účelu inspirovat Ježíšovy učedníky ke službě evangelizace a učinit je co nejefektivnějšími“. Tato série obsahuje základní učení Reinharda Bonnkeho, uvádějící strategii ohnivé evangelizace s masovým křtem Duchem svatým.

Na výrobě této filmové série se podílely společnosti, jako například Skywalker Sound v Kalifornii, Universal Studios Production Group na Floridě a Londýnský filharmonický orchestr. Český dabing byl režírován režisérem Filipem Jančíkem a jako zvukový mistr se podílel Vojtěch Komárek.

Lazarův fenomén

Snad největším zázrakem, který je dokumentován v Bonnkeho literatuře, je vzkříšení afrického pastora Daniela Ekechukwu z mrtvých. Tento případ je často uváděn jako „Lazarův fenomén“.

„Tento pastor se stal obětí autonehody, zemřel a jeho mrtvola napuštěná konzervačními látkami ... byla umístěna do márnice. Po několika dnech si ji vyzdvihla jeho manželka, která věřila, že Bůh jí může jejího muže vrátit. Spolu s rakví se vydala do místního sboru ve městě Onitsha, kde měl kázat Reinhard Bonnke. S velkým úsilím se jí podařilo dostat rakev s mrtvým manželem dovnitř sborové budovy, kde během Bonnkeho kázání došlo ke spontánnímu zmrtvýchvstání Davida Ekechukwu.“

Uvádí se, že jeho smrt byla lékařsky doložena a trvala několik dní. Ekechukwu vypráví, že navštívil nebe i peklo. V pekle viděl mnohé hříšné křesťany. Zde mu bylo řečeno, „že kdyby nebyl vzkříšen, i on sám by se ocitl v pekle, protože odmítl po vzájemné hádce odpustit své manželce.“ Dále v pekle viděl například kanibaly, kteří jsou odsouzeni pojídat vlastní tělo, které jim vzápětí dorůstá.

„Byla tam skupina lidí, kteří pojídali svoje vlastní tělo. To, co snědli, vzápětí vyzvraceli a tyto zvratky se po chvíli samy od sebe vznesly zpět na jejich tělo a znovu se

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

proměnily v tělo, které znovu pojídali. Tohle probíhalo neustále dokola v nekonečném koloběhu trápení. Anděl řekl: „Tito lidé, které vidíš, jak pojídají své tělo, jsou ti, kteří praktikovali okultní praktiky, zatímco byli na zemi. Zaměřovali se na pojídání lidského masa. A proto teď budou pojídat sami sebe navěky. Sklízíjí to, co zaseli“.

Pastor byl poté navrácen do života s tím, že nyní byla vyslyšena boháčova žádost, kde boháč v pekle žádal, aby mohl být Lazar vzkříšen a varovat jeho živé příbuzné.

„Anděl mu... řekl, aby neplakal; této generaci totiž Bůh daroval vyslyšení požadavku boháče v pekle; Bůh pošle Daniele zpět na zem (Lukáš 16:27-30). Mrtvý člověk vstane zpět k životu a bude varovat lidi před peklem. Anděl řekl, že Danielovo vzkříšení bude sloužit jako znamení a jako poslední varování pro tuto generaci.“

Celý oddíl v kontextu zní následovně:

„A když v pekle pozdvihl v mukách oči, uviděl v dáli Abrahama a u něho Lazara. Tu zvolal: `Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí aspoň špičku prstu ve vodě a svaží mé rty, neboť se trápím v tomto plameni.` Abraham řekl: `Synu, vzpomeň si, že se ti dostalo všeho dobrého už za tvého života, a Lazarovi naopak všeho zlého. Nyní on se raduje a ty trpíš. A nad to vše je mezi námi a vámi veliká propast, takže nikdo - i kdyby chtěl, nemůže odtud k vám ani překročit od vás k nám.` Řekl: `Prosím tě tedy, otče, pošli jej do mého rodného domu, neboť mám pět bratrů, ať je varuje, aby také oni nepřišli do tohoto místa muk.` Ale Abraham mu odpověděl: `Mají Mojžíše a Proroky, ať je poslouchají!` On řekl: `Ne tak, otče Abrahame, ale přijde-li k nim někdo z mrtvých, budou činit pokání.` Řekl mu: `Neposlouchají-li Mojžíše a Proroky, nedají se přesvědčit, ani kdyby někdo vstal z mrtvých.`“ (L 16:23-31)

Otázkou zůstává, proč tehdy byla boháčova žádost, která byla adresována Abrahamovi, nikoliv Bohu, vyslyšena až nyní. Původně totiž Abraham odvětil, že pokud lidé odmítají svědectví Písma, neuvěří ani svědectví z úst vzkříšeného. Někteří kritici tu vznášejí otázku, proč náhle Bůh jedná rozdílně od doby, v níž se tato událost odehrála a zda již neplatí slova o Mojžíšovi a prorocích (tedy Bibli)? Existuje i podrobný článek, který se snaží zpochybnit věrohodnost daného svědectví na základě rozdílně uváděných sousledností časových údajů.

Bonnkeho význam

Na každý pád máme před sebou velice významnou osobu evangelisty, o němž se soudí, že se jedná o nejpomazanějšího služebníka současnosti. Zejména skrze jeho službu mělo dojít i ke spáse Afrického kontinentu. Jeho koncept evangelizace ohněm skrze hromadný křest Duchem svatým má být - dle Božího pokynu - sdílen všemi sbory na světě. Pokud sám Bonnke sdílí tyto ambice - vždyť pocházejí z jeho, a z jemu spřízněné literatury - je třeba dostat biblickému pokynu a prozkoumat i jeho učení, které ve svých materiálech šíří.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Pokud Bonnke tvrdí, že Bůh skutečně chce, aby se všechny sbory světa podílely na „ohnivé konferenci“, je nezbytné se učením Reinharda Bonnkeho zabývat. Je to naše biblická povinnost. Pokud totiž Bůh něco činí a žádá naši spolupráci, měli bychom se připojit. Pokud ovšem ne, měli bychom tuto výzvu odmítnout. A jak náš souhlas či odmítnutí lze učinit jen na základě rozsuzování.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Věřoučná část

Učení dominia

Satan pravoplatným bohem světa

Simpson je přesvědčen, že Reinhard Bonnke v podstatě sdílí učení Petra Wagnera o duchovním boji. Ten ovšem vychází z novodobého amerického dominionismu spočívajícím v tom, že Adam získal autoritu nad Zemí, kterou předal ďáblu, a ten je nyní jejím legálním vlastníkem. Tuto satanovu pravomoc prý respektuje i Bůh. Kristus poté ďábla odzbrojil a vrátil tuto autoritu zpět člověku. V této teorii má své kořeny dnes mezi mnohými charismatiky zastávaná teorie výkupného ďáblu, který právem vlastní lidstvo, a tudíž musí být oběť za člověka nabídnuta jemu.

Ačkoliv Bonnke není systematickým teologem, který by explicitně tuto tzv. dramatickou teorii rozvíjel, je zřejmé, že idea dominia mu není nevlastní, když tvrdí:

„Bůh dal autoritu a vládu nad celou zemí Adamovi a Evě (oběma). Avšak „had“ (ďábel) je svedl a sesadil. Padli do léčky jeho plánů, ďábel uloupil jejich vládu, začal panovat místo nich a dokonce i nad nimi. Apoštol Jan mohl říci, že „celý svět leží pod mocí Zlého“ (1. Janova 5,19). Země se stala ďáblovým královstvím a on uznávaným „vládcem tohoto světa“ – takto ho tituloval i sám Ježíš (Jan 12,31; 14,30; 16,11).“ „Když ďábel Kristu nabídl království tohoto světa, Ježíš netvrdil, že to není v ďáblových silách (Matouš 4,8-9).“

Skutečnost, že Ježíš nazývá satana „vládcem tohoto světa“ a ten mu tuto moc nabízí, má být zároveň chápána i jako petrifikace oprávněnosti legálnosti nabytí tohoto ďáblu „titulu“. Adamův hřích pak odřízl člověka nejen od Boha, ale i od okolního světa a ďábel obsadil zemi a začal určovat chování lidí:

„Byli jsme odříznuti od okolního světa – od Boha, od světa Ducha. Démonické síly obsadily tuto zemi a začaly určovat naše postoje. Spojení s nadpřirozenou mocí bylo narušeno a nastalo trvalé duchovní zatmění.“

Přemožení ďábla v pekle a znovunabyté panství

Díky ďáblu legálnímu nároku na svět pak proces vykoupení musel obsahovat nejen utišení Božího hněvu, ale i vypořádání se s ďáblými nároky na zemi. Bonnke v podstatě nevybočuje z pravověří, když prohlašuje, že Ježíš „umíral na Golgotě v boji proti Satanovi.“ Avšak v tomto boji přesahuje kříž a boj s ďáblem, resp. zlomením jeho moci nad zemí, posunuje do pekel, když prohlašuje:

„Kristus přenesl bitvu do tábora nepřítele. Obsadil peklo, neoblomně vyhnal nepřítele, dopadl ho, zatáhl ho do kouta, nedal mu žádnou milost, rozdrtil hlavu toho hada a

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

zanechal ho poraženého a nepoužitelného. Satan není „živý“ a nevede se mu „dobře na zemi. Ježíš ho smrtelně zranil.“

Bonnke tedy zřejmě vidí boj proti ďáblu jako invazi Krista do pekla a bitvu tváří v tvář. Rozdrcení satanovy hlavy pak patrně nahlíží jako organické poškození, které je výsledkem osobního zápasu s Kristem. Výsledkem této satanovy porážky v pekle je pak možnost opětného panství člověka nad zemí z titulu, který vlastnil satan, a to je „bůh tohoto světa“:

„Adam ztratil svoji vládu ve prospěch ďábla, ale Kristus nyní vrací věci do původního řádu a dává nadvládu nad ďáblem pokorným učedníkům. S Kristem přišlo Království a v moci Ducha jsme my teď pány.“ ...“Křesťané jsou zde od toho, aby se začali hlásit o svá práva a zabrali to, co jim náleží... modlitby a přímlyvy vypuzují nepřítel, který se zde zabydlel, bortí jeho hradby a znovu zabírají ztracené území.“

Toto chápání je zcela v intencích afrických kampaní, které jsou brány jako duchovní boj a kdy je například Bonnkeho stan ohnivou hradbou proti vstupu démonům.

Získání národů

Dominionismus zároveň tvrdí, že skrze přemožení ďábla bude poslední doba obdobím, kdy se celé národy obrátí ke Kristu a umožní tak jeho triumfální návrat na Zemi. V některých kruzích je pak klasické učení o vytržení svatých, sdílené celou škálou letničních církví, chápáno jako defétismus. Rovněž je odmítáno učení o odpadlictví a vzpoury proti Bohu, které charakterizuje vyvrcholení dějin lidstva. Dominionismus tudíž nevěří, že Kristův návrat bude návratem k soudu nad Zemí, nýbrž že obrácený svět skrze misii církve Krista přijme. Srovnajme proto, co k tomuto tématu uvádí Reinhard Bonnke:

„Největší vylití, největší pomazání Boží mocí, které kdy bylo, na nás právě přichází. Minulá probuzení se budou zdát ničím v porovnání se dnem, kdy do celé církve proniknou letnice... Je určena poslední hodina se svým grandiózním závěrem. A toto je období, do kterého nyní vstupujeme.“ „Bůh říká: „Země bude naplněna poznáním Hospodinovy slávy, jako vody pokrývají moře.“ (Abk 2,14) ... To jasně ilustruje Boží plán. Známost jeho moci, slávy a spasení bude rozšířena po světě jako záplava po náhlém dešti. Nebude existovat jediné suché místo, žádná ignorantská země, velkoměsto, město, vesnice, rodina ani jednotlivec.“

Christianizovat resp. ovládnout celé národy pro Boha, nikoliv jen přivést vyvolené ke Kristu před parusii je v současnosti nejdůležitějším úkolem křesťanů:

„Křesťané mají svět pozvednout a získat zpět pro Boha. ... Náš intelekt je omezený. Jsme jen padlá stvoření. Naše charaktery jsou často poznamenané hříchem. Potřebujeme být spaseni. Nicméně přes tohle všechno je lidstvo klíčové pro úchvatné Boží záměry. Záměry, jež sahají až do samé věčnosti, jež je nám skryta“. „Boží záměry pro budoucnost nemůžeme sice v tuto danou chvíli pochopit, pokud se ale nepokusíme naplnit své poslání dnes, pak jsem si jistý, že tím dozajista zbrzdíme nádherné Boží záměry.“

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Snad proto se modlitby za spásu netýkají jen jednotlivců, jako spíše celých národů, což dnes bývá opomíjeno:

„Na modlitbách je opomíjeno více věcí, než svět vůbec tuší. Žijeme nebezpečně, neboť ze svých modliteb vynecháváme mnohé důležité záležitosti. Nevyslyšené modlitby jsou povětšinou ty, které nikdy nevyslovíme, ovšem přimlouvám za spasení národů se dostane okamžitě pozornosti. Dotýkají se totiž něčeho, na čem má Bůh eminentní zájem.“

A tak Bonnke věřící varuje, že: „Nekonečný věčný osud našeho pokolení je stále na váškách. Je to pouze na vás.“ a vyzývá je: „Každá zeď padla v Ježíšově jménu. Nyní jdi a obsaď zemi!“

Kristův druhý příchod

Na konci triumfálního vítězství církve v celosvětovém měřítku se vrátí Ježíš a bude přijat. Před tím ovšem musí církev přemoci satana a položit jej Kristu k nohám:

„Skrze nás chce Bůh nadobro skoncovat se zlem a s tím, kdo byl strůjcem všeho zlého, s ďáblem“... „Cesta pro úplné osvobození je volná. „Tu nastane konec, až Kristus zruší vládu všech mocností a sil a odevzdá království Bohu a Otci. Musí totiž kralovat, dokud Bůh nepodmaní všechny nepřátele pod jeho nohy“... „Nyní bude vládce tohoto světa vyvržen ven“ (Jan 12,31). To se děje každý den v životech milionů lidí naplněných Duchem svatým.“

Teprve pak nastane parusie:

„Ježíš však brzy přijde a celý svět se doví, že je zase tady. Patří sem. Narodil se tady, tady žil a zemřel. Znovu přijde tam, kam patří, ke svým vlastním. Tentokrát ho přijmou.“

Z kontextu se přitom nezdá, že by Bonnke těmi „vlastními“ mínil izraelský národ, který Krista odmítl, a věří se, že jej podruhé přijme. Vypadá to, že je zde míněn svět jako takový, kam Ježíš patří a kde se narodil.

Usilovná práce v evangelizaci pak dokonce „uspíší jeho příchod“.

Nový druh lidí

Dvojitý typ lidí

Opětovné postavení člověka do jeho v ráji ztracené role mu zaslubuje i řadu nových atributů. Dříve byl pod mocí ďábla, nyní je znovu pánem Země. Ačkoli to Bonnke výslovně neuvádí, z jeho knih se vskutku zdá, že věří ve specificky dvojitý stav člověka. Stejně jako učitelé hnutí Víry mluví o „božské přirozenosti“ věřícího člověka. Člověk je pak dle svého stavu - padlého, či obnoveného - ve svém smýšlení buď podobný ďáblu, nebo Bohu.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

„Myšlenky existují na dvou rovinách. Existují myšlenky Boží a lidské – vyšší a nižší, jak říká Bůh v Iz 55,8-9. ... Satan přemýšlí stejným způsobem jako lidé. To znamená, že lidé přemýšlejí stejným způsobem jako satan.“

Jakoby tedy neexistovala žádná svébytná lidská ontologie a člověka ani nebylo třeba pokoušet neboť mezi noetikou padlého lidství a ďábelskou není kvalitativního rozdílu.

V souvislosti s Bonkeho přesvědčením, že „Slovo Boží oživí našeho mrtvého ducha, ožijeme v Bohu, budeme očištěni a obnoveni“, pak duchovně mrtvý přemýšlí stejným způsobem jako Satan. Při znovuzrození a křtu v Duchu je pak duchovně vzkříšen, získává božskou přirozenost a stává se novou lidskou rasou. V oblasti antropologie je tak, jako někteří současní učitelé, Bonnke přesvědčen, že Duchem naplněný člověk je „novou rasou“, „novým druhem člověka“.

„Svět považuje Duchem naplněné lidi za zvláštní. Ano, pro svět takoví jsme. Jsme nová rasa, nový druh, nová stvoření v Kristu, již ne pouze „homo sapiens“, ale obnovení Duchem, zformovaní jako nádoby Ducha. Dýcháme Boží pneuma.“ „Přijali jsme božskou přirozenost“. „Ve chvíli obrácení a nového narození dostáváme božskou přirozenost“.

Bonnke zde neučí, podobně jako například apoštol Petr nebo Kappadočtí otcové, že božskou přirozenost pouze sdílíme, resp. máme na ní podíl. Bonnke božskou přirozenost považuje za přímou součást naší osoby vedle přirozenosti lidské. Bezděčně tak člověka přirovnává ke Kristu, který sám měl dvě přirozenosti a byl nám tudíž ideálním příkladem, kterého je zřejmě možné docílit:

„On se s námi spojí. Duch, který přebývá v člověku, činí lidský život dokonalým. Ježíš byl člověk o dvou přirozenostech. Nebyl nijak mimo. Byl normální člověk, lidský a božský, žádná hříčka přírody nebo mutace, nýbrž ideál. Jeho vtělení nám ukázalo nádherné možnosti lidské přirozenosti.“

Člověk jako inkarnace Ducha svatého ve vztahu k Bohu

Mohlo by se zdát, že zde Bonnke připouští pro člověka možnost inkarnace. Toto jeho přirovnání není ovšem ojedinělé. Jinde možnost inkarnace explicitně uvádí:

„Slovo se stalo tělem“ (Jan 1,14) – to byl Ježíšův příchod dveřmi v Betlémě. Oblékl se lidskou podobou a stejně tak se Duch svatý oblékl učedníky, když přišel přebývat s nimi.“

Věřící se tak zároveň stává součástí „týmu Otce, Syna a Ducha“, Ježíšovým partnerem k tomu, aby se podílel na spáse světa.

„Apoštolové považovali svůj úkol za něco mnohem více, než jen za zvláštní zaměstnání. Byla to stejná práce, jakou dělal sám Pán. Nebyli pouze „spolupracovníci“ navzájem, ale „spolupracovníci Ježíšovi“ (2K 5,19;6,1) Ježíšovi partneři! Část nebeského evangelizačního týmu Otce, Syna a Ducha. Dílem samého Boha je spása světa a apoštolové byli povoláni k tomu, aby se na ni podíleli. A tak jsme tady. Bůh uvolnil prostor obyčejným lidem.“

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Tento status „partnerství“ věřícímu dává značnou míru autonomie a moci a činí i samotného Boha na člověku a jeho díle závislého. Tak Bonnke mluví o tom, že Bůh nemůže pokaždé dělat, co chce a kdy chce; musí čekat, až věřící porozumí; nemůže se dočkat, až začnou jednat; je potěšen, když se může zapojit do díla; uskutečňuje naše snahy; jedná podle naší míry; apod. Jinde dokonce tvrdí, že skrze víru budeme mít „všemohoucího Boha ve svých rukou“.

Praktické důsledky

Nastíněná antropologie se pak projevuje v aspektech praktické teologie. Věřící nemusí neustále hledat Boha a jeho vedení, namísto toho může být veden vnitřním instinktem:

„Narodil se ve mně duchovní instinkt, pobízel mě, inspiroval a vedl. Nepotřebuji prosit o Boží přítomnost, nehledám Boha. Jednoduše se spoléhám na jeho zaslíbení. Jsme jeho chrámy. On je tam, kde jsme my, a nikdy nás neopustí ani se nás nezřekne.“

Věřící rovněž může při evangelizaci spoléhat na své pomazání:

„Pamatujte na toto: Jestliže jste byli pomazáni, pak silné nebeské elektrárny i zásobárny, vše máte k dispozici. A nikdy víc se nemusíte obávat, že by vás někdy zklamaly. Jde-li vám o ztracené, nebe stojí v plném rozsahu za vámi. Můžete se spolehnout na pomazání.“

A i při výkladu Písma je možné získat nadpřirozené ujištění o jeho správném výkladu:

„Zdá se mi, že zpoza tištěných řádků v mé Bibli na mě hledí Ježíšovy oči. Pokaždé, když ho sleduji, se jeho obličej stává jasnější a já nemohu nesprávně vyložit oddíly, které mě oslovily.“

Víra

Jako klíč k plnému životu v nové přirozenosti Bonnke uvádí víru: „Jsme to, čemu věříme. Veškerá aktivita je určována vírou.“ Jestliže trpíme nedostatkem víry, vyčerpá se dynamika i samotného Boha:

„Boží moc je tak velká, jak je velká a silná víra v Boží slovo. Máme zde velikého Boha, krásné a úžasné dílo Kristovo, úžasné, skvělé Boží slovo, tohle všechno máme. Ale bez naší víry, maličké jako drátek v pojistce, je nám všechno to úžasné a krásné k ničemu. Obvod se přeruší. Elektrické spojení je zničeno. Pokud selže pojistka víry, tak se dynamika našeho Pána náhle vyčerpá, a pak bude odmítnuta těmi, kterým kážeme. Přijměte slovo, nahodte svou pojistku víry, a moc našeho Pána začne zase proudit. Budete mít světlo, teplo, energii, spásu, uzdravení, sílu a požehnání.“

Bonnke dále uvádí, že skrze víru můžeme uplatňovat autoritu i nad samotným peklem:

„Třesoucí se svatý činí satana triumfujícím, víra však nepřítele zastrašuje. Nejsme povoláni k tomu, abychom se chvěli, ale abychom uplatňovali autoritu a otráslí peklem.“

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Trojice

Seslání Ducha jako výsledek porady Trojice

Trinitologie Reinharda Bonnkeho se zdá být přímočará. Duch je podle něho autorem věcí viditelných i neviditelných a Otec je původce veškeré Boží vůle. Mezi osobami Trojice dokonce dochází k diskusi a poradám. Syn je pak ten, kdo Otcovu vůli vysloví, čímž uvede v činnost Ducha, který ji jakožto výkonná osoba Trojice vykoná.

„Slovo je hlasem Boží Trojice. Otec chce, Syn (Slovo) mluví a Duch svatý jedná. Tak je tomu vždy. Duch svatý je vykonavatelem Otcovy vůle. Odpovídá na hlas slova.“... „Otec chtěl to, co mělo být vykonáno, Ježíš promlouval a Duch svatý šel a dělal zázraky.“

Samotný Duch pak přichází jako výsledek porady cele Trojice, což ukazuje na to, že v Bonnkeho podání má zřejmě každá osoba svůj svébytný názor či originální pohled, což může být chápáno jako náznak triteismu:

„Otec, Syn a Duch se společně radili a Duch svatý přišel z jejich vůle, dar lásky celé Trojice.“

Závislost Ducha na Kristu

Kde ale není přítomný Ježíš v podobě Božího slova, Duch svatý nic nevykoná, protože vždy jedná pouze na Synovo slovo. Proto když Ježíš ležel v hrobě, „Duch se nikde neukázal“... „Syn je Otcovým vykonavatelem a Duch je Synovým vykonavatelem“.

Ježíš tedy Otcovu vůli vyřkne, ale v realitu ji uvádí až Duch svatý. Proto je třeba se v učení zaměřit přednostně na Ducha svatého:

„Jestliže nedáváme Duchu svatému v našem učení náležité místo, celé božské schéma tím ztrácí smysl. Duch je tvůrce veškerého řádu, nebes i země, všech věcí viditelných i neviditelných.“

Bonnke sice učí, že centrem naší pozornosti by měl být Ježíš, ale rozostřený pohled na Ducha nám zabrání vidět Ježíše.

„Skutečná křesťanská církev se shromažďuje kolem Ježíše, u paty kříže... Naší nejvyšší ambicí by mělo být vyvyšovat a oslavovat Ježíšovo jméno. Na takovém místě přebývá Duch svatý nejraději.“... „Rozostřené zaměření na Ducha svatého rozostří i pohled na Krista, neboť Duch sám jej zjevuje.“

Závislost Ducha na církvi

Role Ježíše Krista je zde chápána spíše v pohledu do minulosti, kdy chodil po zemi a dokonal dílo spásy. Duch svatý sice i dnes jedná pouze na Ježíšovo slovo, to však již bývá vyslovováno křesťany a zavazuje tak k činnosti i jeho samého: „... je-li slovo kázáno, Duch je povinen jednat.“

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Je to tedy v posledku církev na místě Krista, která uvádí v činnost Ducha svatého skrze kázané Boží slovo, a zdá se, že je tak Duch svatý na církvi zcela závislým:

„Bůh nás posílá se svým slovem a jeho Duch na nás čeká“ „Promlouvané slovo přitahuje Ducha a on ho žehná“... „Vše co Duch dělá, nějakým způsobem zahrnuje lidi. Bůh na této zemi nečiní nic nezávisle na lidském působení.“

I když Bonnke uvádí, že věci mohou fungovat jen tehdy, „když jsme Duchem vedeni“, zároveň prohlašuje že „Duch svatý jedná, když jednáme my“. Vždyť fyzickou přítomnost Krista na zemi dnes nahrazuje církev neboť „čím byl Kristus ve svém lidském těle, tím je nyní církev.“

Učení o Duchu svatém

Výkonná moc

Bonnke Ducha svatého popisuje jako Boží výkonnou sílu na zemi. Vidí však veliký rozdíl mezi jeho působením ve starozákonní a novozákonní době. V době Staré smlouvy, před příchodem Ježíše a následně letnicemi „... nebyl Duch doopravdy známý“ a starozákonní doba „nebyla jeho velikým obdobím.“ Navazuje tak na jím sdílené učení, kde tuto dobu chápe jako čas vlády satana nad zemí. Jakákoli aktivita Ducha svatého v té době měla mít formu práce tajných agentů a jednotek odboje.

„... v těchto temných dobách měl však Bůh některé své věrné, kteří stáli proti příboji bezbožnosti a zkaženosti ... zmocnění a vyslaní ke svému úkolu. ... Udržovali kontakt s Bohem obklopeni temnotou. ... Prvky tohoto příběhu se opakují v nacistické okupaci Evropy v letech druhé světové války ... Britští agenti se s neuvěřitelnou odvahou profiltrovali za nepřátelské hranice a spolupracovali s tajnými jednotkami odboje. Odhalovali plány nepřítele a udržovali tak v utlačované Evropě naději naživu. Ztělesňovali slib záchrany ze strany spojenců.“

Až dílem Ježíše Krista měl být satan poražen, postaven mimo zákon, a Duch svatý být uvolněn k tomu, aby působil na zemi.

„Kristův příchod a prolomení skrze satanskou zeď začalo novou éru vysvobození. ... Tato zásadní změna v duchovních záležitostech znamená, že Duch svatý byl uvolněn k tomu, aby působil na zemi. Předtím nebyl, ale nyní je.“

Toto zásadní prohlášení je tak prakticky zcela novým postulátem v ekonomické Trojici a v jeho rámci je pak jen obtížné vysvětlit mocná vylití Ducha v době Starého zákona, jako tomu bylo při sestoupení na sedmdesát starších (Nu 11,25), vysvěcení chrámu (2 Pa 5,14) nebo třeba při sestoupení v prorockém domě (1 S 19,23-24).

Jedinečnost Ducha svatého

Duch svatý přitom hraje prominentní, svým způsobem jedinečnou úlohu v rámci Trojice. Je tvůrcem věcí viditelných i neviditelných a zároveň tvůrcem vesmírného řádu.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

„Boží duch, Duch svatý, je činnou božskou mocí, která dělá svou práci ... Duch je autorem všech věcí, viditelných i neviditelných ... Všechno existuje skrze Ducha svatého. ... Duch utkal svět a jeho základy vlastní rukou. Udělal je a může je předělat, může uzdravit, spasit a konat znamení a zázraky.“

Za povšimnutí ovšem stojí, že to byl Bůh Otec, kdo tvořil Slovem (Ž 11,3) a že je to tudíž Kristus, skrze něhož a pro něhož je stvořen svět viditelný i neviditelný (Kol 1,16).

Přesto, že Bonnke připisuje Duchu svatému atributy celé Trojice, nejedná Duch svatý suverénně, ale musí být ke svému dílu „uvolněn“.

Závislost Ducha svatého na spolupráci křesťanů

Uvolněním Ducha k dílu na Zemi však Bonnke nemíní, že by Duch svatý dnes působil zcela nezávisle a svobodně. Zatímco ve starozákonní době měl sám aktivně pronikat na území nepřítelů a zmocňoval vyvolené ke „špionské práci“, v novozákonní době očekává, až s ním církev začne náležitě spolupracovat. Jedná totiž výhradně na vyřčené Ježíšovo slovo, které má být vyřčeno skrze církev, která zaujala Kristovo místo. Pokud ovšem církev nebude mít správné poznání Slova, Duch svatý nemůže nic vykonat.

„Jinými slovy, kde není Slovo, není Duch.“ „... Duch svatý nic nedělá bez Božího slova. ... Duch svatý se vznáší v temnotě a očekává Boží slovo ... a pak je světlo. Žádné množství prosebných modliteb nemůže uvést Ducha svatého do činnosti, pokud schází Boží slovo a zvěstování evangelia. ... Toto je základní pravda – Duch následuje pouze Boží slovo.“ ... „Duch musel počkat, až lidé porozumí Božímu slovu.“

Nejprve Duch svatý působil s Ježíšem na jeho slovo, a následně na letnici vstoupil do světa a začal tak věk Ducha.

„... padesát dní po ukřižování, o svátku Letnic ... Duch svatý vstoupil do světa. V duchovním řádu nastal věk Ducha svatého. Zahájení nové éry.“

To, že Bonnke nazývá novozákonní dobu věkem Ducha, od něj není pouhou frází, ale vystihuje to hloubku jeho zaměření na Ducha svatého:

„On je novozákonním Duchem a podstatou křesťanské víry přinášené v evangeliu. Bez něho neexistuje křesťanství.“ „Duch svatý není dodatečná pomoc. On je srdce a zázrak křesťanství.“

Bonnke dále učí, že církev je dnes to, co byl Ježíš, když chodil po zemi a „věřící jsou jedinými nástroji Ducha svatého“. Duch jedná v reakci na jimi kázané Slovo. Prohlašuje pak, že „jeho moc je zaměřená naším směrem a jeho zdroje jsou zdroji našimi.“ A tak jestliže Duch svatý učinil Ježíše tím, kým byl, tak i dnes Duch pro lidi činí Ježíše tím, kým je, a protože působí pouze na Ježíšovo slovo, může být Ježíš lidem pouze tím, kým kážeme, že je:

„Ježíš může být jedině tím, čím kážete, že je. Ježíš čeká na to, že my řekneme kým on je. Kažte ho jako Spasitele a bude zachraňovat. Pokud nebudete, nezachrání. Kažte ho jako Uzdravovatele a bude uzdravovat. Jestli nebudete, pak neuzdraví. Kažte, že je ten, kdo odpouští, nebo že je dárce pokoje. Jen tak pak může být tímto vším těm, jež

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

ho slyší.“ „Bůh vždy jedná podle míry, kterou my nastavíme. Naše míra toho díla je jeho míra. ... Pokud tedy budete kázat jeho celé slovo, celou jeho pravdu bez toho, aniž byste z něj vybírali jen některé texty, jako byste snad měli nějakou zvláštní výsadu, pak budete mít nadpřirozeného Boha ve svých rukách. Pamatujte: každé evangelium a evangelium se bude dít.“

Vývoj jednání Ducha v historii církve

Je zřejmé, že Duch svatý je dle Bonnkeho ve svém působení na církvi značně závislý. A tak když ho během staletí začala církev přehlížet, musel ustoupit do pozadí, působit pouze skrytě a vyčkávat než bude „znovuobjeven“, aby mohl plně prokázat svoji moc.

„Víra se rozšířila. Během desetiletí se však stala dekadentní a světskou. Její dějiny naznačují, že křesťanská církev nedokázala pochopit potenciál Ducha. Duch byl neustále v činnosti, neboť on je ten „neodpočívající“, vždy činný. Mohlo se mu dostávat jen málo uznání, přesto ale pracoval proti proudu zkázy církve. Ta si nebyl vědoma reality Ducha svatého.“...“Po většinu doby trvání církve nebyl Duch svatý o mnoho více než jen jménem.“...“Zůstával ve stínu a utajení po devatenáct století. Spasení bylo známé, avšak Duch svatý se zdál být cizincem dokonce i v církvi. Přesto působil. Vše, co tu Bůh vykonal, bylo skrze Ducha svatého.“

K onomu znovuoobjevení Ducha svatého mělo dojít teprve počátkem minulého století:

„Další den letničního vylití Ducha začal v roce 1901 a pravda křtu v Duchu svatém s následujícími znameními byla objevena znovu. Nejmocnější probuzení všech dob smetlo všechno jako vlna z nebe. Byla to stejná přílivová vlna, jako začala v Jeruzalémě před 1900 lety.“

Termín tohoto nového vylití Ducha měl být opět odvozen od připravenosti církve:

„Můžeme být zklamáni z toho, že nynější probuzení Ducha svatého přišlo v průběhu církve tak pozdě. Bůh je všemocný, jenže ... on dělá, co může, kdy může. Nemůže pokaždé dělat, co chce a kdy chce, protože by to znamenalo odstranit svobodnou vůli, kterou nám dal.“

A tak tato historická proluka v sebezjevení Ducha není způsobena ze suverénního a svrchovaného Božího jednání. Tato pneumatofanie je umožněna tím, že se lidé sami rozhodli Duchu svatému svým poznáním umožnit, aby se zjevil. Vždyť církev je Kristem a Duch svatý jedná pouze na Kristova slova.

Triumfalismus poslední doby

Bonnke nás v souladu s výše uvedenými prohlášeními vyzývá, abychom poznávali Ducha svatého, a tak ho v jeho díle neomezovali:

„Je nejvyšší čas, abychom poznali, kdo je Duch svatý a co o něm jako o tajemství moci evangelia Ježíš řekl.“

Dále věří, že se poznání Ducha bude i nadále rozšiřovat:

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

„Největší vylití, největší pomazání Boží mocí, které kdy bylo, na nás právě přichází. Minulá probuzení se budou zdát ničím v porovnání se dnem, kdy do celé církve proniknou letnice.“

Rovněž nás varuje, abychom se ve svém očekávání nenechali omezit popisem působení Ducha v první církvi, protože je přesvědčen, že skutečný vrchol působení Ducha svatého je teprve před námi:

„Kniha Skutků nevykresluje vrcholný okamžik moci Ducha svatého, ale pouze to, co skrze Ducha činili první učedníci. Nic není řečeno o tom, že by to bylo maximum možného. Není žádné maximum. První křesťané nejsou našimi vzory. Jejich příběh je jen prvním ochutnáním možností služby Ducha svatého. Máme volné pole.“

Tak vlastně, v rámci učení triumfalismu poslední doby, Bonnke snad nevědomky opouští princip Sola Scriptura (nehledá dílo Ducha ve Skutcích a epištolách), ale upíná se k eschatologickému triumfalismu, který je v podstatě dědictvím utopického postmilénialismu.

Projevy Ducha svatého

Bonnke věří, že se dílo Ducha vždy vyznačuje mocí a zázraky a vyvolává extatické projevy, jejichž přítomnost je podmíněnou evidencí jeho přítomnosti:

„V Nové zákoně je Duch svatý vždy spojen s extatickými projevy. Pokud takové hmatatelné důkazy chyběly, bralo se to jako důkaz toho, že lidé Ducha nepřijali.“

Vyhraňuje se však vůči některým projevům, se kterými je možné dnes setkat:

„V záznamech o probuzeních v minulosti čteme o lidech, kteří byli jako opilí, vydávali nesmyslné výkřiky, zvířecí zvuky, dokonce štěkali jako psi a lezli po stromech. Něco z toho bylo skutečně vyšinuté. Bůh lidí na stromy nevyháněl. Takové „probuzenecké scény“ nemají biblický základ.“

Přes opatrné vyjádření Bonnke ale považuje například Torontské požehnání (kde k těmto jevům masově docházelo) za autentické, nicméně je nechápe jako probuzení:

„Před několika lety se „probuzenecké efekty starých časů“ objevily v Torontu. Žádné probuzení ale nenásledovalo. Ukázalo se, že jde jen o příboj mocného oceánu.“

Podle vlastního průzkumu pak Bonnke známý fenomén „padnutí pod mocí Ducha“ charakterizuje následně:

„Nedávno jsme provedli malý průzkum mezi lidmi, kteří, jak se říká, „padli pod mocí Ducha“. Všichni cítili, že tento prožitek byl nadpřirozený, a většina z nich ani nevěděla, že spadli. Cítili pokoj a chvilku si vychutnávali ležení na podlaze. Zanechalo to v nich silný pocit Boží přítomnosti. Práce Ducha je vždy záhadná, i když je skutečná.“

Tím tuto zkušenost verifikuje.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Úloha Kristova božství

Božství a lidství Ježíše Krista

Bonnke si je zřejmě vědom kenotické teologie, která je dnes rozšířena možná v celém nezávislém charismatickém hnutí. Ta v posledku, z hlediska funkcionální christologie, popírá, že by Ježíš činil zázraky exkluzivně skrze své vlastní božství, ale zdůrazňuje charismatickou stránku Kristova lidství. Proto se snaží nalézt v této otázce vyváženost a Ježíšovu službu kvalitativně odlišuje od služby Duchem naplněného věřícího.

„Už dlouhou dobu se naskýtá jedna otázka: Uzdravoval Ježíš lidi skrze dary Ducha nebo skrze své vlastní božství? Ani jedna alternativa není správná. ...“

Nezdráhá se přitom vyslovit i svůj jednoznačný názor:

„Ježíš jednal skrze Ducha svatého. Ne skrze vlastní, samostatně působící božství. On není žádný sólista.“

Ježíš se pak - podle Bonnkeho - po své pozemské inkarnaci nepovažoval za rovného Bohu. Jako důkaz uvádí klasický verš Fp 4,6, který rovnost Krista Bohu přitom potvrzuje, a který rovněž ve svém kontextu tvoří páteř kenotické teologie:

„Satan se považoval za rovného s Bohem (srovnej Fp 2,6), ale Ježíš, který byl Bůh, nikoli.“

Ježíš jako člověk Ducha

Ježíše pak Bonnke označuje za prvního, kdo byl pokřtěn Duchem svatým a kdo měl pod pomazáním a v moci Ducha vyslovovat Otcovu vůli. Věří, že mocné činy Ježíš nevykonával jen z plnosti svého božství, ale i z lidství, jako člověk pod mocí Ducha:

„Bylo to poprvé v dějinách. Stal se prvním člověkem Ducha svatého a konal mocné činy nejen proto, že byl Bohem, nýbrž skrze pomazání Ducha (Lukáš 4). Byl, kým byl, a jednal podle své svrchované vůle, ve spolupráci s Duchem svatým. Sám od sebe nečinil nic. Ježíš byl člověkem Ducha a nástrojem Otcovy vůle. Každý zázrak byl zázrakem Boží trojice.“ „Duch svatý ... udělal Ježíše tím, kým byl.“

Nuance funkcionální christologie jsou jistě specifickou záležitostí a Bonnkemu zde nelze nepřiznat snahu o vyváženost. Nicméně tuto vyváženost možná ztrácí ve chvíli, kdy podstatu Kristovy služby ztotožňuje se službou církve, když svoji úvahu dokresluje paralelou:

„Čím byl Kristus ve svém lidském těle, tím je nyní církev“.

Tím se řadí mezi celou řadu prominentních učitelů, nebo se jim alespoň v tomto přibližuje, kteří chápou službu Krista spíše jako člověka naplněného Duchem, tedy charismatika. Tuto službu j možné následovat a proto je nyní vykonávána církví. Církev pak je – v souladu s celou komplexností věrouky - stejně jako byl Kristus v pozemském těle - inkarnací.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Evangelium a evangelizace

Reinhard Bonnke je především evangelista, a i když se postupem času začal čím dál více zaměřovat na vyučování křesťanů, i v něm míří především na evangelium a jeho zvěstování. Jeho základní evangelizační poselství je prosté: „Naše poselství zní: Kaj se, opusť své hříchy, věř a buď spasen.“

Hromadný křest Duchem svatým

K jistému posunu došlo, když přijal zjevení, aby se přímo během evangelizačního shromáždění modlil za křest Duchem svatým pro přítomné. Od tohoto okamžiku změnil svoji evangelizační strategii. Původně byl sám k podobné praxi skeptický, a když po něm Bůh žádal, aby se během kázání modlil za křest Duchem, byl v rozpacích. Nicméně Bůh mu sdělil, že hodlá vylévat svého Ducha na všeliké tělo, a tak poslechl. Ve svých vzpomínkách uvádí, co tehdy lidem sdělil:

„Budete mít možnost vidět něco, co jste ještě nikdy neviděli. Byl tu další den a stadion byl opět naplněn... na mou evangelizaci přišla téměř polovina hlavního města. Chvilí jsem tedy kázal a učil o křtu v Duchu svatém, a pak jsem se zeptal: „kdo z vás chce tento nádherný dar?“ Povídám, zavřete oči a zvedněte obě ruce, budeme chválit Pána... Byla tam mohutná, docela průhledná vlna. Valila se dovnitř, rolujíc z levé strany, napříč stadionem... Všichni lidé, kterých se dotkla, padali bezvládně na zem. Masy lidí se skácely. Slyšel jsem, jak se modlí v nových jazycích.“

Křest Duchem svatým se tak pro Bonnkeho stal nejen nedílnou součástí zvěstování, ale i klíčem k evangelizaci:

„A tehdy jsem dostal úžasnou lekci, která mě provázela celý život. Řekl jsem: „Slibuji Bohu, že tuto zvěst budu hlásat všude od Kapského města po Cairo. Roznesu ji po tomto kontinentě, po celém světě. Až teď vidím, co je odpovědí na všechno to trápení a bídu lidstva. Je to mohutné vylití Ducha svatého. A to zlomí satanovi páteř. A to je to, co jsme dělali desetiletí, po všechny chvíle, a viděli jsme celé národy, jimiž otřásla síla Boží moci.“

Při hodnocení evangelizací se pak mluví i o tom, kolik lidí bylo pokřtěno Duchem svatým. Takto je například popsán výsledek jedné z evangelizačních kampaní:

„Masy zahrnovaly i velký počet muslimů, kteří od Ježíše přijali mnoho významných uzdravení. Všechny pozoruhodné zázraky se staly roznětkou. V sobotu Duch svatý sestoupil na gigantický dav půlmilionu lidí a stovky tisíc jich přijaly křest v Duchu svatém!“

Snad i proto Bonnke v jedné ze svých dalších knih prohlásil:

„Mohu před Bohem říci, že jsem zažil, jak více než milion lidí přijal křest v Duchu svatém během tří minut.“

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Rizika pojetí hromadného křtu Duchem svatým

Letniční věří, že takzvané plné evangelium v sobě zahrnuje spasení, uzdravení i křest v Duchu. Modlitba za křest v Duchu zde ale zpravidla není součástí kérygmatu, ale spíše – jak sám uvádí Bonnke – privátní záležitostí na některých shromážděních. Těchto shromáždění se účastní již obrácení lidé. Bonnke nyní vede k této zkušenosti mnohatisícové zástupy během svých evangelizačních kázání. Z toho ovšem plyne, že tyto zástupy musely napřed přijmout dílo záchrany v Kristu Ježíši skrze svoji víru a pokání. Vlna, která se stadionem přehnala, stejně jako další vylítí, tak nutně musely mířit již na obrácené křesťany, kteří již přišli obrácení nebo se museli obrátit během Bonnkeho kázání v němž je vyučoval o křtu Duchem. Není tudíž možné, aby se jednalo o neobrácené, neboť, jak uvádí jeden letniční teolog, Duch svatý nekřtí nevěřící. Zde ovšem mohou vyvstat dvě pochybnosti. Opravdu se na masových, statisícových mítincích (nebo dokonce v případě jednoho milionu lidí) jedná vždy o znovuzrozené křesťany, kteří podstupují tuto zkušenost? A rovněž je nutné vzít v potaz to, co často zmiňují kritici letničního hnutí, že animismus, který je v Africe velmi rozšířen, zná rovněž mluvení jazyky. Tudíž i zřejmě mnozí lidé, kteří na shromáždění přijdou, již mají schopnost mluvení jazyky, i když ne z Ducha svatého. Tyto otázky ovšem v žádném případě nezpochybňují relevanci letničního učení křtu Duchem jako dílo následné milosti, které je verifikováno mluvením jazyky. Jde pouze o otázky, které mají vést k zamyšlení nad informacemi z knih a pojednání od R. Bonnkeho a jeho spolupracovníků.

Nicméně popis vlny, která přichází na stadion, kde je shromážděna polovina města, a která sráží - zřejmě bez rozdílu - každého, kdo ji stojí v cestě, dává příčinu určitých pochybností o tom, zda se vskutku jedná o autentické dílo Ducha svatého. A je-li vskutku Afrika již z poloviny spasena, jak se tvrdí v Bonnkeho literatuře, jak tomu odpovídá celkově pohanské zaměření tohoto kontinentu, jeho celková chudoba a rozšířenost nemocí jako je AIDS? A opravdu se skrze Bonnkeho vliv obracejí ke Kristu celé národy?

Zde je vyučování a svědectví o obrácení davů, národů a kontinentů nutné vidět i v celém kontextu jeho učení o opanování Země křesťany na základě učení dominia a eschatologického triumfalismu. Toto učení je samotnými letničními rozeznáno jako hereze. Nejedná se navíc o učení Bonnkeho. Tato věrouka je pevně zakotvena v samotných základech hnutí, jako je hnutí Víry nebo Nové apoštolské reformace, ke kterým má Bonnke velmi blízko.

Modlitba

Modlitba jako zbraň, na které je závislý i Bůh.

Bonnkeho zaměření na evangelizaci, která je chápána jako součást duchovního boje, se odráží i v jeho pojetí přímluvné modlitby. Ta je zde chápána především jako zbraň vůči satanu. Proto

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

má být církev pro své válečné poslání vybavena jednak mocí Ducha, ale také přímo pro tento účel svěřenou víceúčelovou zbraní, kterou je modlitba:

„Modlitby a přímluvy vypuzují nepřítele, který se zde zabydlel, bortí jeho hradby a znovu zabírají ztracené územní ... Modlitba je útočná víceúčelová zbraň, kterou nám Bůh svěřil do rukou, abychom pomoci ní překonávali jakýkoli satanův odpor. Ten, kdo se modlí, je schopen překročit hranice lidských možností. Věřící jsou zplnomocněni vstoupit do nebeského zásobovacího skladu a čerpat tam nadpřirozené zdroje.“

Pro popis modlitby Bonnke používá i další obrazy, jako například „rušička frekvencí, které vysílá ďábel“, „laserový paprsek pronikající tmou“, „řečiště, kterým přitéká Boží požehnání“ a uvádí, že na modlitbě věřících je závislý i sám Bůh:

„...skrze naše modlitby Bůh působí věci, které by bez modlitby dělat nemohl.“

Přímluvná modlitba a vykoupení světa

Dále autor podotýká, že existují různé druhy modlitby, přičemž hlouběji se zabývá přímluvou, která je součástí díla směřujícího k vykoupení světa:

„Přímluva je zvláštní druh modlitby určený věřícím.... Věřící jsou povoláni ke zvláštnímu úkolu: neprosit pouze o věci určené jim samým, ale stát před Bohem i za ostatní. Jedná se o zásadní součást díla směřujícího k vykoupení světa.“

Přímluvné modlitby mají způsobit „pád zdi satanovy pevnosti“ a spolu s evangelizací ponechávat satana naprosto bezmocného:

„Naši přímluvci jsou rozbušky, jež působí pád zdi satanovy pevnosti. ... Kombinace tohoto druhu přímluvy a evangelizace v moci ponechává satana naprosto bezmocného a působí probuzení, jež přemáhá svět.“

Uzdravení

Služba uzdravování a vysvobození činí jednu z klíčových součástí Bonnkeho evangelizací. Je to ostatně v souladu s jeho počáteční letniční profilací, kde je uzdravení chápáno jako nedílná součást „plného evangelia“. Odráží se to i v jeho slovech, kdy prohlašuje:

„Někteří lidé se domnívají, že uzdravení bylo pouze vedlejším výsledkem, pouhým přídatkem k evangeliu. Nikdy! Je to součástí poselství. Kážeme evangelium pro celého člověka. Fyzické zdraví je část celého balíku.“

Zdraví, nemoc a uzdravení zde pak nachází i detailní rozpracování.

Původ nemoci

Nemoc Bonnke označuje jednoznačně za ďábelské dílo, které zlomyslně kazí Boží stvoření.

„V dobrém Božím světě je nemoc jako plevel v pšenici. A nemylte se, Bůh ten plevel nezasel. „To udělal nepřítel“ (Matouš 13,28). Bůh poslal Ježíše, který „všem pomáhal

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

*a uzdravoval všechny, kteří byli v moci ďáblův, neboť Bůh byl s ním“ (Skutky 10,38).
Byl to Stvořitelův protest proti ďáblůvě sabotáži jeho práce.“*

Lidské nemoci Boha trápí a jsou neslučitelné s jeho vůlí. Proto hraje v jeho spasitelském díle fyzické uzdravení klíčovou roli. Bůh chce tudíž uzdravit všechny, kteří po uzdravení touží.

Role uzdravování ve službě Ježíše Krista

Bonnke nachází jistou souvislost mezi uzdravením a spasením:

„Ježíš uzdravoval zástupy. Bylo to jeho poslání. Stejně, jako přišel lidi spasit, přišel je i uzdravit.“ „To byl Ježíš. Nečekal, až k němu nemocní přijdou. Často se k nim vydal sám. Apoštol Petr vlastně říká, že Ježíš procházel zemí právě kvůli tomu (Skutky 10,38).“

Manifestace zázraků je pak i znamením Kristovy identity:

„Když se dějí zázraky, pak víme, že on je opravdovým Kristem. Zázraky jsou jeho občanským průkazem, jeho genetickým kódem.“

Zaslíbení uzdravení a zázraků

Zaslíbení uzdravení přirovnává Bonnke k zákonu:

„Jeho „uzdravím“ je vesmírný zákon. ... Podobně Bůh říká své „uzdravím“ nebo „učiním“ nesčetněkrát i v celém Starém zákoně. Tato slova jsou klíčem k jeho smluvním zaslíbením, jimiž chce požehnat svět“

Je přesvědčen, že jsou takto dnes uzdravovány miliony lidí. Jestliže věřící žije bez zázraků, nachází se mimo Boží plán a nežije s Bohem, neboť není možné „žít s Bohem aniž bychom zakoušeli zázraky“.

Bonnke zde nemíní pouze „příležitostné“ zázraky, ale učí, že věřící může zažívat velké zázraky každý den:

„Zázraky jsou události, které mohou zakoušet všichni věřící, moc Boží v akci v našem životě, 365 zázraky naplněných dní, v přestupném roce 366.“

Podmínky a způsob uzdravení/zázraků

K manifestaci samotného zázraku je třeba splnit tři podmínky:

„První dynamický prvek zázraku, Boží slovo, je 98 procent a víra představuje 1 procento. Víra je jen ruka, jíž bereme to, co nám Bůh nabízí. To je vše, co potřebujeme. Mocný okruh zázraku je téměř uzavřen, ale je zde ještě jedna záležitost – zbývající 1 procento. ... Jednat v poslušnosti.“

První podmínka je splněna „vesmírným zákonem“ zaslíbení. Zůstávají nám tedy pouze dvě, které musí věřící naplnit, a to jsou víra a poslušnost.

Jako obvyklý způsob uzdravení Bonnke uvádí vzkládání rukou:

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

„Vzkládání rukou je běžný biblický postup. ... My vložíme ruce, on uzdraví. ... Proč to Bůh naplánoval právě takhle? Za prvé chce, abychom byli kanály jeho lásky. ... Za druhé, Bůh se s námi chce dělit o svou radost. Baví ho žehnat, uzdravovat a zachraňovat. Pokud pracujeme s ním, dělí se s námi i o radost. Říká: „Vejdí v radost svého pána“ (Matouš 25,32).“

Příčiny neuzdravení

Bonnke uznává, že jsou případy, kdy člověk uzdraven není. Vinu v tom případě připisuje nedostatku modlitby a víry neboť Bůh touží uzdravit:

„To, že člověk není uzdraven, nemá nic společného s Boží vůlí. ... Možná nebudeš uzdraven, ale přesto je uzdravení rozhodně jeho vůlí. Ne vždy se Boží vůle naplní. Proto nás Kristus učil modlit se „buď vůle tvá“. Řekl také, že „je třeba se stále modlit a neochabovat“ (Lukáš 18,1). Mnozí se plaví v tak mělkých vodách víry, že jejich kýl dře o dno po celou cestu až ke slávě.“

Uzdravit člověka je tedy Boží vůlí vždy, ovšem případy, kdy i v Bibli k uzdravení nedošlo Bonnke nekomentuje.

Dar uzdravování

Kromě zázraků, které se mají odehrávat denně v životě každého věřícího, Bonnke ještě rozlišuje přímo dar uzdravování:

„Bůh dá někomu dar uzdravování tak, jak se svěřuje majetek správci. Takový člověk má pak na starosti přinést uzdravení nemocným, kteří se modlili. Ty se modlíš a Bůh jeho prostřednictvím pošle odpověď.“

Učení o církvi

Definice církve

Jak již bylo uvedeno výše, Bonnke učí, že církev je tím, kým byl Ježíš, když chodil po zemi a že „Duchem naplněná církev zastupuje Duchem naplněného Ježíše.“

„Ježíš byl nástrojem Ducha a Duch byl nástrojem Otcovým. Tento obraz Krista vedeného Duchem (Lukáš 4,1) představuje Boží ideál pro všechny, kdo jej milují. Zároveň vykresluje Boží plán pro církev, „církev, která je jeho tělem“ (Efezským 1,22-23). Čím byl Kristus ve svém lidském těle, tím je nyní církev.“

Tímto tvrzením pak v podstatě rozšiřuje řady charismatiků a římských katolíků, kteří obvykle rovněž ztotožňují Krista s církví.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Historie církve

První církev již během jedné generace ztratila podle Bonnkeho jak zkušenost s Duchem, tak i „biblické charismatické učení.“ Od té doby naopak pronásledovala skupiny, které kladly na Ducha svatého důraz, jako byli montanisté. Duch svatý pak po dvě tisíciletí působil pouze „ve stínu a utajení“.

Zlom nastal až s příchodem letničního a charismatického hnutí, které přineslo probuzení nejprve do církví, obzvláště do římskokatolické, kde bylo velmi viditelné mezi katolickými vůdci. Dnes je již „celý křesťanský svět občerstvován“. Letniční probuzení pak vede ke změně způsobu evangelizace a následnému mohutnému celosvětovému probuzení, které trvá do dnešních dnů:

„Křest v Duchu dnes proměňuje evangelizaci a její metody a vidíme Boha zachraňovat v dosud nevídaném měřítku. Oheň Ducha padá, zapaluje vše, čeho se dotkne, a jako svatý požár se šíří napříč kontinenty.“

Tuto větu lze plně pochopit až v souvislosti s masovým křtem Duchem pro statisícové zástupy.

Poslání církve

Bonnke zmiňuje, že by se církev měla shromažďovat kolem Ježíše a její „nejvyšší ambicí by mělo být vyvyšovat a oslavovat Ježíšovo jméno“. Asi nejpoužívanějším obrazem k popisu takovéto církve uvádí armádu, kterou nazývá jako „Hospodinova útočná armáda“.

„Jsme Boží úderné jednotky, jež byly vyslány k tomu, aby vysvobodily rukojmí z pekla. Jsme Hospodinovou útočnou armádou.“

Tato armáda se má „zajímat o jediné – válku se satanem a tažení na duše.“ Jak již bylo zmíněno, Bonnke věří, že Satan Ježíšovou smrtí na kříži ztratil dříve právoplatný nárok na zemi, a dnes ji drží protiprávně. Rovněž evangelizace je pak chápána jako boj s ďáblem:

„Toto evangelizace ve jménu Ježíše působí. Kdekoli je viditelná slizovitá hadí stopa, Boží lidé by měli s naostřenými meči hada vystopovat. Nedopřej mu žádného odpočinku ... Nejlepší způsob obrany pravdy je její nekompromisní prohlašování ... „Meč Ducha ... je slovo Boží“ (Ef 6,17). ... Každé evangelium a ďábel bude poražen.“

Jelikož i dnes „v některých oblastech vládne ďábel, jehož nikdo nevyzval na souboj,“ věřící by se proto měli začít hlásit o svá práva a zabrat to, co jim náleží. Boj s branami pekla pak není defenzivní, ale naopak, brány pekla je třeba dobýt.

„Jsme jako ovce mezi vlky, ale ovce jsou v útoku. Máme moc šlapat na štíry, chodit po rozbouřených vlnách. ... Záměrem budování církve nebyla nikdy obrana. Pekelné brány by měly být přepadeny. Nejlepší obranou je útok. Namísto čekání na odražení ďáblova útoku obrať směr bitvy a začni s invazí na ďáblovu území.“

Ďábel je zde chápán zřejmě jako někdo, kdo vládne peklu a z jehož moci je třeba lidi osvobodit. Ostatně jedním ze dvou známých hesel Bonnkeho, vedle „Afrika bude spasena“, je i heslo „vylidnit peklo a zalidnit nebe“. Ačkoliv jde o metaforu, je nutné zde zmínit, že žádného

Reinhard Bonnke: kombajn ženě poslední doby?

člověka, který již je uvržen do pekla, není možné z něho vysvobodit. Stejně tak peklo není místem, kde ďábel vládne, ale naopak je místem, které je připraveno jemu a jeho andělům.

Ekumenismus

Bonnke denominační uspořádání církve neodmítá, ovšem zdůrazňuje, že je nezbytné, aby jednotlivé denominace mezi sebou úzce spolupracovaly. Tuto svoji myšlenku demonstruje na příběhu o rozmnožení oleje z 2Kr 4,3-6:

„...olej nenaplnil pouze mísy, pánve, džbány a lahve, jež patřily té ženě, ale také nádoby jejích sousedů. Pán řekl: „Nemám břímě pro prázdné nádoby pouze ve tvém vlastním domě (tj. v mé denominaci), ale také pro prázdné nádoby v domech tvých sousedů!“

Výsledek dobré mezidenominační spolupráce je poté i předpokladem expanze Bonnkeho služby:

„Od té doby, kdy jsem poslechl hlas Ducha, jsme viděli hojnost. Já, „jsa poslán Duchem svatým“, jsem začal pracovat v harmonii s celým Kristovým tělem. Bylo to jako otevření propusti v přehradě. Všichni jsme se společně koupali v tekoucích a nekonečných vodách Boží řeky.“

Touto, zřejmě nijak neohrazenou jednotou, autor patrně míní i spojenectví s Kennethem Copelandem nebo Bennym Hinnem. Podotýká, že pokud se denominace zdráhají spolupracovat, jde o sobectví, které má za následek ukončení Božího díla v dotyčných denominacích.

„Když však jednou začneme kalkulovat a ochraňovat náš malý záhonek, řeka se stočí jinam. Nesnášenliví lidé se stanou osamělými!“

Spory v církvi

Bonnke si je vědom toho, že se v církvi vyskytují „extremisté“. Ačkoli je nedává za příklad, varuje před tím, aby je církev omezovala. „Extremisté jsou vždy mezi námi, když je však vystrkujeme ze dveří, vpouštíme dovnitř plíživou duchovní ochromenost.“ Také upozorňuje, že probuzení v církvi s sebou přináší konflikt mezi těmi, kteří ho přijali, a kteří ho odmítají – „bitvu pomazaných proti antipomazaným“.

„Největší vylití, největší pomazání Boží mocí, které kdy bylo, na nás právě přichází. Minulá probuzení se budou zdát ničím v porovnání se dnem, kdy do celé církve proniknou letnice. Již toho vidíme záblesky – bitva pomazaných proti antipomazaným.“

Odpor těch, kteří probuzení nepřijali, musí být přemožen, aby církev mohla zakoušet plné pomazání:

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

„Antipomazání je podivný oheň zkázy a smrti. Plamen Pánovy přítomnosti však tento oheň pohltí, stejně jako pohltil cizí oheň Nádaba a Abihúa (Lv 10,1-2). Poté na církev poplyne sladké pomazání pokoje až k jejím nohám a lemu jejího roucha.“

Tato bitva, aniž by to bylo deklarováno, mezi „pomazanými“ a „antipomazanými“ velmi připomíná učení NAR o tom, že na sklonku časů povstane mohutná Jóelova armáda, která přemůže a podrobí si své kritiky, kteří jsou pomazáni samotným satanem.

Souhrn věrouky

Reinhard Bonnke je znám svým zaujetím pro spásu světa a energickou evangelizací.

Je přesvědčen, že první člověk, Adam, předal svojí neposlušností svět satanu, kterého posléze Kristus porazil na kříži a obsadil peklo, kde mu rozdrtil hlavu. Protože je satan takto přemožen, je třeba, aby věřící od něho převzali svět nazpět a umožnili Kristu velkolepý návrat na zemi, kde bude přijat.

K tomu má dojít skrze evangelizaci světa, v níž má zásadní roli učení o Trojici a Duchu svatém. Duch svatý je tvůrcem všeho, přichází na svět po poradě Trojice a jedná na Kristova slova. Protože dnes Krista zastupuje na zemi církev, je Duch svatý závislý na tom, jak bude církev kázat Boží slovo, což záleží na jejím poznání.

Jelikož církev od apoštolských dob ztratila správné učení o křtu v Duchu svatém a jeho moci a darech, musel Duch svatý zůstat ve skrytu. Teprve s příchodem letničního hnutí byl Duch znovu objeven, a proto také teprve nyní může jednat. Jeho jednání vyústí v dalekosáhlé probuzení poslední doby, kdy budou celé národy získány z moci pekla pro Krista, a svět tak bude vychvácen z rukou ďáblových do rukou Božích a připraven na Kristův návrat tím, že církev položí nepřátele k jeho nohám. Skrze církev tak bude skoncováno se zlem.

Každý věřící získává svým obrácením boží přirozenost, stává se vtělením Ducha a samotní věřící tvoří Tělo Kristovo, které zastupuje Krista na zemi. Kristus, který sám měl boží přirozenost, je pak jako člověk naplněný Duchem svatým modelem služby i pro dnešní církev. Každý věřící má rovněž schopnost víry, která je klíčem k úspěchu a na víře člověka záleží, zda Bůh bude či nebude jednat. Skrze víru mají věřící všemohoucího Boha ve svých rukou.

Věřící jsou k samotné evangelizaci zmocňováni skrze křest Duchem svatým, který je součástí evangelizace a který je přijímán až milionem lidí najednou. Tímto způsobem má docházet k obrácení celých národů ke Kristu. Například Afrika je podle Bonnkeho již spasena. Tento křest je i součástí Bonnkeho evangelizací a je vyučován i na Konferencích ohně. Toto mohutné vylití „Ducha na všelike tělo“ nakonec zlomí satanovi páteř. Tak dojde k vylidnění pekla a zaplnění nebe.

Samotná evangelizace je proto chápána jako boj proti satanu a její nedílnou součástí je i uzdravení, které je vždy Boží vůlí a záleží na postoji a víře příjemce. Nemoc sama přitom pochází od satana. Součástí duchovního boje je i modlitba, která je chápána jako zbraň proti

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

satanu. Stejně tak je součástí duchovního boje bitva mezi „pomazanými“, kteří budou stoupenci oněch nových letnic, a „antipomazanými“, kteří budou probuzení bránit a budou souzeni Bohem.

Závěr

Jméno Reinharda Bonnkeho není v České republice neznámé. Jeho zaujetí pro evangelium a bytostné nasazení může právem obdivovat leckterý zapálený křesťan. I on ovšem, stejně jako kterýkoliv jiný duchovní, neunikne Pavlovu: „je správné horlit, ale pro dobrou věc.“ (Ga 4,18) Zda je Bonnkeho učení dobré či ne, je zde ponecháno na soudu čtenáře. V každém případě však toto učení nelze považovat za klasické letniční.

Bonnke zde, stejně jako někteří další významní kazatelé, kteří v poslední době zavítali do ČR (Annacondia, Traut, Vincent...) zastává – jak se snaží doložit tato studie – základy teologie Dominia neboli Království nyní. Tato teologie bývá sdílána řadou nezávislých charismatických hnutí, jako bylo Pastýřské hnutí, hnutí Víry, Prorocké hnutí a v poslední době zejména hnutí Nové apoštolské reformace.

Proti tomuto učení resp. z něho vycházejícím dílčím doktrínám, se několikrát opakovaně vyslovila Generální rada církve Assemblies of God, která je považována za představitele klasického letničního hnutí.

Tato studie v žádném případě nehodnotí zbožnost ani motivy Reinharda Bonnkeho ani to, zda za ním zůstávají miliony spasených. Práce tudíž nemá primárně posuzující charakter, byť obsahuje kritické statě. Jejím cílem je - jak již bylo naznačeno - sumarizovat historii a vývoj Bonnkeho služby a popsat jeho zásadní věroučné důrazy.

Nakolik je tento popis objektivní a vypovídající nechť opět posoudí laskavý čtenář.

Autor studie je ale přesvědčen, že Reinharda Bonnkeho není, vzhledem k jeho věrouce i praxi, správné považovat za letničního evangelistu.

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

Literatura

1. Bonnke, R.: Ducha svatý, zjevení a průlom. Křesťanské centrum Příbram, 2010;
2. Bonnke, R.: Evangelizace ohněm, CfaN, 1997;
3. Bonnke, R.: Hospodin, který tě uzdravuje, Křesťanský život, 2010;
4. Bonnke, R.: Jak přijmout Boží zázrak, Křesťanský život, 2004;
5. Bonnke, R.: Jistota spasení, Křesťanský život, 2004;
6. Bonnke, R.: Living a Life of Fire: An Autobiography Hardcover, 2009;
7. Bonnke, R.: Na prvním místě přímluva, Křesťanský život, 2010;
8. Bonnke, R.: Požehnání až do špiček bot, Křesťanský život, 2006;
9. <http://allafrica.com/stories/199910180198.html>
10. http://enrichmentjournal.ag.org/200602/200602_164_allpoints.cfm
11. <http://michael.buban.cz/itinerar/konference-ohne/>
12. <http://pentecostalpioneers.org/GeorgeJeffreys.html>
13. http://pmgermany.com/wp-content/uploads/2010/08/germanethnic_pentecostals.pdf
14. http://www.alexanderseibel.de/the_miracles_of_reinhard_bonnke.htm
15. <http://www.apologet.cz/?q=articles/category/11-torontske-pozehnani/id/112-probuzeni-posledni-doby-vedeni-duchem>
16. <http://www.apologet.cz/?q=articles/category/13-kralovstvi-nyni/id/351-bozi-kralovstvi>
17. <http://www.apologet.cz/?q=articles/category/8-hnuti-viry/id/392-reinhard-bonnke-a-konference-ohne>
18. <http://www.apologet.cz/?q=articles/category/8-hnuti-viry/id/406-evangelium-podle-kennetha-copelanda-jehoz-sluzba-je-hlavnim-sponzorem-bonnkeho-evangelizaci>
19. <http://www.bonnke.net/>
20. http://www.cfan.org/content/products/livingalifeoffire/part1_divine_appointment.pdf
21. <http://www.deceptioninthechurch.com/bonnke.html>
22. <http://www.deceptioninthechurch.com/bonnke2.html>
23. <http://www.deceptioninthechurch.com/ekechart.html>
24. http://www.divinerevelations.info/czech/czech_daniel_ekechukwu.pdf
25. http://www.itbn.org/index/detail/lib/Networks/sublib/TBN/ec/Brc3ZsMjoev2M-qE-Pf6lpot_a9u9o38
26. <http://www.knihy.own.cz/process.php?file=M.B.W.Etter-Denikznameniadivu.pdf>
27. <http://www.livinggracetoowoomba.org/2011/2011HisPerfectionEdgarMayer.htm>
28. <http://www.milost.sk/logos/clanok/fenomen-reinhard-bonnke>
29. <http://www.milost.sk/logos/clanok/reinhard-bonnke-kombajn-posledni-zne>
30. <http://www.novyzivot.cz/?lang=cs&action=clanek&id=368>
31. <http://www.odminusukplusu.cz/>

Reinhard Bonnke: kombajn žně poslední doby?

32. <http://www.proveallthings.net/?p=19>
33. <http://www.uloz.to/x9A4X9s/mcconnell-jine-evangelium-pdf>
34. <http://www.youtube.com/watch?v=JJfaaPdP0kI>
35. <http://zababik.blogspot.cz/2013/09/opet-se-chysta-konference-moci-ohne.html>
36. <https://sites.google.com/site/nejotazky/david-hunt/co-se-stalo-s-nebem>
37. <https://sites.google.com/site/nejotazky/david-hunt/svod-krestanstvi>
38. <https://sites.google.com/site/nejotazky/svrablave-usi---john-stetz>
39. Whitaker, C.: Nadšení pro evangelium, Křesťanský život, 2002.

Biblická Apologetika

Brno

Vydáno jako e-kniha

Všechna práva vyhrazena

Zveřejněno 13. 9. 2014

Publikace neprošla jazykovou úpravou

Obsah knihy není dovoleno ukládat na jiné webové stránky ani šířit tiskem.

Není dovoleno využívat knihu ke komerčním účelům.

Je dovoleno knihu použít pro soukromé účely.